

novinky z radnice

TRNAVA
1238 – 2008

október 2008

číslo 9

ročník XIX

mesto Trnava

Čierny piatok na burze trvalých hodnôt

Skúsenosti a vedomosti menia postupne náš pohľad na svet. Detské vnímanie postupne kryštalizuje v rodine, v škole i medzi priateľmi do celoživotných ideí. Tie sa múdrosťou života formujú aj v dospelosti.

V zlomových okamihoch poznania sa menia priority a ciele.

To, na čo sme kedysi kládli dôraz, sa stáva okrajové.

Pred šestnástimi rokmi niektorí naši politici tvrdili, aká je dôležitá a hodnotná slovenská mena. Dnes vieme, že išlo o historicky krátke obdobie. O niekoľko mesiacov sa stane slovenská koruna nepodstatnou.

Vystrieda ju v tomto čase silnejšia mena. Viacerí by vedeli hovoriť, koľkokrát počas ich života sa menila hodnota peňazí.

Zmeny pritom prakticky znamenali väčšie či menšie znehodnotenie doterajších úspor. Napriek tejto skúsenosti, často kvôli peniazom, obetujeme priateľov, zdravie i vlastnú ľudskú slušnosť.

Teda hodnoty, ktoré sú z dlhodobejšieho hľadiska oveľa dôležitejšie a trvalejšie ako peniaze.

Zmenou meny reagujú ekonómovia i politici na skutočnosť, že ekonomika prekročila hranice národných štátov a čoraz viac je ovplyvňovaná širšími vzťahmi.

V ekonomickom svete národné nahradilo globálne.

Myslieť a niesť zodpovednosť v tomto kontexte je však oveľa ťažšia úloha ako zmeniť menu. Tak ako pri samotnej mene nepomôže individuálny pohľad ani prístup. Konanie v danom priestore sa nedá izolovať od dôsledkov na ostatných. V minulosti nám o tom hovorila tradícia i kultúra. V snahe uchovať život a identitu človeka sa pokúšali upozorniť na to, čo odoláva času a zmenám.

Peniaze to neboli.

V množstve informácií, vo svojej pyšnej predstave o vedeckosti, sme tradíciu odstavili na vedľajšiu, folklórnu koľaj a kultúru sme zredukovali na zábavu. Veríme iba sebe a sile peňazí.

Euro v nás túto vieru posilňuje.

No hodnotu osobného života nepokryje a nevyváži ani najsilnejšia mena.

Ak ju budeme chcieť udržať a zostať verní sami sebe, budeme musieť hľadať trvalejšie hodnoty, ako je udávaný kurz peňazí. A nebude možné o nich iba hovoriť, ale budeme ich musieť žiť. Pretože len životom sa potvrdzujú. Ak nám, samozrejme, o trvalé hodnoty a autentický život ide.

Inak sa môžeme spokojne nechať overovať trhom.

Je isté, že na ňom raz definitívne stratíme svoj kurz.

Pavol TOMAŠOVIČ

Mesto vybuduje parčík za daňovým úradom

Trnava bude čoskoro bohatšia o štyri hektáre parkovej plochy. Mestská samospráva zabezpečuje v tomto roku projekt parčíka za daňovým úradom na Starohájskej ulici. Do architektonickej štúdie budú zapracované pripomienky a podnety občanov, ktoré mohli vyjadriť do 12. septembra prostredníctvom ankety zverejenej na webstránke mesta www.trnava.sk. Obyvateľom bezprostredného okolia budúceho parčíka boli anketové lístky doručené priamo do poštových schránok.

Najväčší záujem o parčík prejavili respondenti vo veku od 16 do 40 rokov. Najčastejšie sa objavili želania umiestniť v parku odpočívadlá, kvetinové záhony, fontánky na pitie, prírodné jazierko, ihrisko pre menšie deti, miesto na sánkovanie, pobytovú lúku a fontánu. Respondenti navrhovali obohatiť územie o zeleň a odrastené stromy, ale objavili sa aj výhrady proti budovaniu squash centra, požiadavky na stráženie parku, zákaz vodenia psov, výstavbu cyklochodníka a okruhu pre korčuliarov. Len traja účastníci ankety nesúhlasili s vybudovaním parčíka a rovnako traja žiadali dobudovanie parkovísk.

Riešenie parku vo variantoch bude prezentované na verejnom prerokovaní, kde budú mať občania ďalšiu možnosť vyjadriť svoje pripomienky. Dátum prerokovania bude včas zverejnený. Vybudovanie parčíka sa plánuje v mestskej časti Trnava – Východ medzi objektmi daňového úradu, Trnavského samosprávneho kraja, začatou stavbou polyfunkčného domu a Sociálnou poisťovňou na Starohájskej ulici, areálom základnej školy na Spartakovskej, zimným štadiónom a bytovými domami na Hlbokej 11 až 20. Predmetom projektu bude malá parková úprava, v rámci ktorej má byť vybudovaná sieť priestorov pre krátkodobý odpočinok s oddychovo-relaxačnou, prípadne športovou náplňou a mobiliárom podporujúcim identitu územia. Doplnená bude aj komunikačná sieť pre peších a verejné osvetlenie.

-redakcia, foto: eu-

V skratke

■ O príspevkoch za škôlku, výučbu v umeleckých školách a stravovanie

Na jedenástom riadnom zasadnutí mestského zastupiteľstva 2. septembra schválili poslanci Všeobecne záväzné nariadenie (VZN) č. 307, ktorým sa určuje výška príspevku za pobyt dieťaťa v materskej škole, v základných umeleckých školách, na čiastočnú úhradu nákladov na krúžkovú činnosť centra voľného času a nákladov na stravovanie v školských jedálňach a výdajniach stravy. Stalo sa tak na základe zákona NR SR č. 245/2008 Z. z. o výchove

a vzdelávaní, ktorý s platnosťou od 1. septembra tohto roka ukladá zriaďovateľom škôl a školských zariadení povinnosť určiť výšku príspevkov všeobecne záväzným nariadením. Príspevok v materskej škole alebo v základnej umeleckej škole nesmie presiahnuť 15 percent životného minima pre jedno dieťa. V materských školách v kompetencii mesta bude predstavovať 12 percent životného minima – 300 korún (9,95 eura), v Základnej umeleckej škole na Hollého ulici 5 percent – deti 120 korún (3,98 eura), dospelí 270 korún (8,96 eura),

v Základnej umeleckej škole M. Sch. Trnavského podľa rozsahu štúdia od 8 a pol do 11 percent – najviac 270 korún (8,96 eura), a pre pracujúcich dospelých 10 percent – 540 korún (17,92 eura), v Kalokagatii – Centre voľného času najviac 3,2 percenta – 80 korún (2,65 eura). Mesto Trnava ako zriaďovateľ základných umeleckých škôl a centra voľného času môže na základe žiadosti znížiť výšku príspevku na žiakov, ktorí sú poberateľmi dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Príspevky na stravovanie budú v materských školách 34 korún na deň, v základných školách od 31 do 34 korún na jeden obed.

■ Poslanci neschválili zmenu územného plánu na výstavbu kamiónového centra

Poslanci mestského zastupiteľstva na svojom 11. riadnom zasadnutí 2. septembra neschválili návrh na spracovanie zmeny Územného plánu mesta Trnava na výstavbu kamiónového centra nad Zavorskou cestou. Šlo by o zmenu ornej pôdy na parkovaciú plochu pre kamióny, čerpaciu stanicu pohonných hmôt, stravovacie, sociálne zariadenie a ubytovanie pre vodičov kamiónov. Dopravné zaťaženie juhovýchodného obchvatu je však už v súčasnosti priveľké a jeho prepojenie so Zavorskou cestou si vyžaduje radikálne riešenie. Odbor územného rozvoja a koncepcií mestského úradu preto odporučil mestskému zastupiteľstvu rozhodnúť o zmene územného plánu až na základe nového Generálneho dopravného plánu mesta Trnavy, ktorý rieši aj dopad všetkých navrhovaných investícií na dopravnú situáciu v katastri Trnavy i katastri obce Zavar. Aj v prípade povolenia návrhu zmeny však bude rozhodujúce vyjadrenie Krajského pozemkového úradu v Trnave ako orgánu ochrany poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

■ Dom na Hviezdoslavovej nie je vhodný na prenájom

Mestské zastupiteľstvo schválilo 2. septembra zaradenie nehnuteľnosti na Hviez-

doslavovej ulici 6 vo vlastníctve mesta na odpredaj. Stalo sa tak na základe správy o technickom stave a technicko-ekonomických ukazovateľoch tohto domu a ďalších nehnuteľností v centrálnej mestskej zóne vo vlastníctve mesta, ktorú vypracovala Správa mestského majetku mesta Trnavy. Zo správy vyplýva, že dom na Hviezdoslavovej ulici 6 je pre svoj zlý technický stav a statické poruchy v súčasnosti nevyužívaný a nie je reálne uspieť s ponukou na jeho prenájom. Predpokladané náklady na opravu predstavujú približne 30 miliónov korún. Majetková komisia po zvážení týchto okolností odporučila mestskému zastupiteľstvu schváliť zaradenie nehnuteľnosti na odpredaj formou verejnej súťaže.

■ Prváčikov je tento rok opäť menej

Do prvých tried základných škôl (ZŠ) v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Trnava nastúpilo v septembri 495 prváčkov. Je to o 35 detí menej ako vlni. V januári bolo zapísaných 601 detí, čo predstavuje oproti prváčikom, ktorí zasadli do školských lavíc, pokles o 106 detí. Prevažná väčšina z nich má na základe pedagogicko-psychologického vyšetrenia odloženú povinnú školskú dochádzku o jeden rok, niektoré deti sa odsťahovali a niekoľko detí bolo zapísaných na dvoch školách.

Celkový počet detí v základných školách je 4 887, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o 302 detí. Spôsobený je rozdielom medzi vysokým počtom žiakov v triedach 2. stupňa ZŠ a nastupujúcimi prvákmi. V súčasnosti je počet narodených detí v meste i počet detí navštevujúcich materské školy (MŠ) stabilizovaný. Viac ako 100 detí nebolo do MŠ umiestnených vzhľadom na nedostatok miesta. Z tohto dôvodu plánuje mesto Trnava od nasledujúceho školskeho roka zriadiť novú MŠ v priestoroch na Spartakovskej ulici.

■ Azbest v škole na Atómovej nenašli

Merania azbestu vo vnútorných priestoroch základnej školy na Atómovej ulici v Trnave vykonali 27. augusta pracovníci

Regionálneho úradu verejného zdravotníctva (RÚVZ) v Nitre. Podozrenie na možnosť výskytu azbestu v ovzduší vzniklo po požari, ktorý zničil 15. júna bývalú dvojpodlažnú školskú budovu s azbestovo-cementovými stenami v areáli školy. Merania sa uskutočnili na podnet viacerých rodičov žiakov školy, ktorí sa pred začiatkom nového školského roka zaujímali o bezpečnosť vyučovania v týchto priestoroch po zdravotnej stránke. Uskutočnené merania boli vyhodnotené na pôde RÚVZ v Nitre s negatívnym výsledkom. V interiéroch základnej školy nebola zvýšená koncentrácia azbestu a o zdravie jej žiakov sa netreba obávať.

■ Pavilón C v škole na Atómovej bude mať zateplenú strechu

Rekonštrukcia strechy na pavilóne C v základnej škole na Atómovej ulici sa má začať v októbri. Práce budú pozostávať zo zateplenia strechy, montáže hydroizolácie, nových strešných vpustí a nového bleskozvodu, osadenia impregnovaných drevených atikových hranolov, lapačov, klampiarskych prác a výmeny vetracích komínčekov. Predpokladané náklady na realizáciu sú približne 2 milióny korún. Rekonštrukcia má byť ukončená do 30. novembra.

■ Humanizácia sídliska Linčianska

Mesto Trnava pripravuje humanizáciu obytného súboru Linčianska. Finančné prostriedky na realizáciu projektu chce získať z eurofondov. Ak mestská samospráva so žiadosťou o grant neuspje, projekt bude realizovať etapovite v závislosti od finančných možností zo svojho rozpočtu. Cieľom projektu humanizácie je zlepšenie podmienok dopravy, zvýšenie bezpečnosti peších, skultúrnenie prostredia s dôrazom na odpočinkové zóny pre obyvateľov. Uskutočniť by sa mala rekonštrukcia spevnených plôch, verejného osvetlenia, zelene, mobiliáru a inžinierskych sietí. Vo vnútorných priestoroch obytných blokov budú športovo relaxačné centrá. Plánuje sa výstavba nových detských ihrísk,

projekt počíta aj s fontánou a siedmimi pitnými fontánkami. Celým územím bude prechádzať navrhovaná cyklotrasa od Zelenečskej po Nerudovu ulicu. Po reorganizácii a rozšírení parkovacích možností má byť na sídlisku takmer 1 200 parkovacích miest. V projekte sú navrhnuté aj plochy na výstavbu viacúrovňových parkovísk.

■ Výstavba ľavej strany cyklochodníka na Zelenečskej

Po uzávierke tohto vydania v tretej septembrovej dekáde sa mali začať práce na výstavbe ľavej strany cyklochodníka na Zelenečskej ulici v Trnave. Realizácia prinesie rozšírenie Zelenečskej ulice od okružnej križovatky ulíc Tamaškovičova – Ulica 9. mája po okružnú križovatku ulíc gen. Goliana a Mikovíniho. Jazdný pruh bude mať šírku 3,5 m, cyklotrasa 1,5 m. Povrch cyklochodníka bude z asfaltového betónu červenej farby. Súčasťou stavby je zrušenie jestvujúcej autobusovej zastávky a vybudovanie novej pred objektom TAVOS-u. Dvadsaťpäť stožiarov verejného osvetlenia nahradia nové, jedno svietidlo pribudne na novej autobusovej zastávke. Náhradná výsadba za dreviny, ktoré musia byť v rámci výstavby odstránené, bude situovaná v novovytvorenom priestore medzi chodníkom pre peších a cyklochodníkom. Po ukončení stavebných prác bude osadené trvalé dopravné značenie na oboch stranách cyklochodníka. Práce by mali byť ukončené do 30. novembra. Predpokladané náklady na realizáciu sú približne 13 500 korún.

■ Rekonštrukciu Coburgovej skomplikovala zanesená kanalizácia

Po usporiadaní majetkovo právnych vzťahov mesto Trnava konečne mohlo začať už dávnejšie zamýšľanú rekonštrukciu miestnej komunikácie na Coburgovej ulici. Po odstránení povrchovej vrstvy sa pri monitoringu potrubia kanalizácie ukázalo, že je značne zanesené nielen pod samotnou komunikáciou, ale aj smerom do areálu bývalých automobilových závodov (TAZ). Aby mesto mohlo zaručiť

priepustnosť kanalizácie na celom úseku, obrátilo sa na súčasného správcu areálu so žiadosťou o súčinnosť a zabezpečenie vyčistenia hlavnej kanalizačnej trasy na území závodu. Po vyčistení kanalizácie budú práce na rekonštrukcii ulice pokračovať. Mestská samospráva zatiaľ plánuje ich ukončenie v pôvodne určenom termíne – do 15. decembra.

V rámci rekonštrukcie bude na Coburgovej vybudovaný aj nový jednostranný chodník s povrchom zo zámkovej dlažby, verejné osvetlenie a uskutočnia sa sadové úpravy, pri ktorých má byť pôvodné stromoradie nahradené mladými odrastenými stromami.

■ Aj výstavbu kruhového objazdu na Trstínskej pozdrží rekonštrukcia kanalizácie

Vzhľadom na dlhodobé problémy s dopravou sa mesto Trnava po dohode s Trnavským samosprávnym krajom a Slovenskou správou ciest rozhodlo pre výstavbu kruhového dvojpruhového objazdu prepájajúceho ulice Trstínska a Cukrová. Týmto spôsobom chce samospráva i napriek tomu, že nie je správcom spomínaných ciest, prispieť k zlepšeniu dopravnej situácie v tejto časti mesta. Začiatok prác bol pôvodne naplánovaný už v septembri, ale z dôvodu časového sklzu pri rekonštrukcii kanalizácie, ktorú realizuje Trnavská vodárenská spoločnosť (TAVOS) v rámci fondu ISPA, sa musí presunúť na neskorší termín. Počas výstavby kruhového objazdu, ktorá má trvať približne dvanásť mesiacov, bude na základe odporúčania dopravného inšpektorátu presmerovaná nákladná doprava, osobná doprava pôjde v jednom jazdnom pruhu. Na realizáciu stavby mesto v tomto roku vyčlenilo zo svojho rozpočtu približne 21 miliónov korún.

■ Rekonštrukcia okružnej križovatky na Bučianskej

Okružná križovatka na Bučianskej ulici je 27. a 28. septembra a 4. a 5. októbra pre rekonštrukciu čiastočne uzavretá. O uzávierku požiadala Slovenská správa ciest. Rekonštrukčné práce sú rozdelené

na viac etáp. V prvej etape budú funkčné iba samostatné pravé odbočovacie pruhy. Stred križovatky nebude prejazdný, preto nebude možné prejsť autom priamo z ulice Vl. Clementisa na Veternú a naopak. V tomto smere nebude počas uzávierky premávať ani mestská autobusová doprava, resp. nebudú obsluhované autobusové zastávky pri obchodnom dome a pred Strediskom sociálnej starostlivosti na Clementisovej ulici. Obmedzenia dopravy počas rekonštrukcie budú vyznačené prenosným dopravným značením. Mesto Trnava prosí účastníkov cestnej premávky v tejto lokalite o ohľaduplnosť a ďakuje za pochopenie.

■ Oprava lávky na Starohájskej ulici

Do novembra by mali byť ukončené rekonštrukčné práce na lávke pre peších a cyklistov na Starohájskej ulici. Pozostávajú z výmeny mostných ložísk a mostných záverov. Počas zálievky mostných záverov bude lávka približne päť dní uzavretá, o dátume budú občania včas informovaní. Cyklisti a chodci budú môcť v týchto dňoch prechádzať na sídlisko Družba alebo zo sídliska do centra mesta len cez priechod so svetelnou signalizáciou pri lávke. Prenosným dopravným značením bude čiastočne obmedzená aj možnosť parkovania v blízkosti pilierov pod lávkou. Náklady na rekonštrukciu budú približne 3 a pol milióna korún.

■ Nové parkovisko na Šafárikovej ulici

Štyridsaťjeden parkovacích miest pribudne do konca októbra na Šafárikovej ulici 10 – 13 v Trnave, z toho tri miesta budú určené pre telesne postihnutých. Povrch bude zo zámkovej dlažby, chodníky z asfaltového betónu. Súčasťou stavby sú dve plochy pre kontajnery a zatrávnenie vzniknutých ostrovčekov po pravej a ľavej strane parkoviska. Zrealizované budú aj bezbariérové úpravy pre nevidiacich. Predpokladané náklady na výstavbu sú 1 milión 900 tisíc korún. V tomto roku plánuje mestská samospráva vybudovať ešte parkovisko na Ulici V. Clementisa 22 – 24.

■ **Ocenenie pre Trnavu za obnovu pamiatok**
Trnava získala v auguste Cenu za najlepšie výsledky pri záchrane historického prostredia miest a obcí SR za obdobie rokov 2000 – 2007. Stalo sa tak v rámci súťaže, ktorú v roku 2008 po prvýkrát vyhlásilo Združenie historických miest a obcí Slovenskej republiky s cieľom oceniť samosprávy s najväčším prínosom pre zachovanie a obnovu historického dedičstva. Okrem Trnavy boli ocenené ďalšie štyri slovenské mestá. Mesto Trnava dlhodobo uvoľňuje finančné prostriedky na obnovu pamiatkových objektov vo svojom vlastníctve a prispieva na obnovu pamiatkových objektov vo vlastníctve iných subjektov. Súťažnej komisii boli preložené údaje o tejto činnosti vrátane fotodokumentácie rekonštruovaných objektov.

■ **Výstava Genius loci Trnavy potrvá do konca roka**

Výstava fotografií Genius loci Trnavy, ktorá je otvorená pri príležitosti 770. výročia slobodného kráľovského mesta Trnava v západnom krídle radnice, potrvá až do 31. decembra. Pre záujemcov je zároveň k dispozícii možnosť prehliadky interiéru zrekonštruovaného najstaršieho krídla radničného komplexu so zachovanými architektonickými, funkčnými a ozdobnými prvkami z jednotlivých slohových období. Prehliadka je spojená s výkladom. Atmosféra histórie Trnavy, dýchajúca z týchto priestorov, ponúka návštevníkom v spojení s fotografiami zachytávajúcimi nielen vzhľad, ale aj „dušu“ nášho mesta, mimoriadny kultúrny zážitok. Návštevy výstavy a stredovekej radnice sú možné vždy v utorok a štvrtok od 10. do 17. hodiny, prehliadky sa začínajú vždy o 10., 11., 13., 14., 15. a 16. hodine.

■ **Úspech trnavskej rodáčky v Belgicku**

Výtvarníčka Maja Poláčková, rodáčka z Trnavy žijúca v Belgicku, v tomto roku získala cenu Vox Populi v konkurencii umelcov vystavujúcich svoje diela na približne troch stovkách výstav v celej

krajine. Ocenenie oprávňuje umelkyňu zorganizovať v budúcom roku v Belgicku dve veľké výstavy. Už teraz usilovne pracuje na nových dielach. Témou jej súčasnej tvorby je Rok multikultúrneho dialógu v Európe, ktorý Maja Poláčková vníma ako oslavu kultúrnej rozmanitosti európskych krajín. A to jej veselé papierové postavičky vedú krásne vyjadriť.

■ **Výstava fotografií na ekologickú tému**

Fotografická výstava s názvom Ekologická výchova, skrytý klenot výskumu, bude od 2. do 10. októbra otvorená v trnavskej Kalokagatii – Centre voľného času na Streleckej ulici. Výstavu pripravil v spolupráci s mestom Trnava a Kalokagatiou Výskumný ústav rastlinnej výroby v Piešťanoch. Jej hlavným cieľom je popularizovať výsledky výskumu v oblasti trvalo udržateľného poľnohospodárstva, zvýšiť povedomie verejnosti o tejto oblasti vedy a techniky, zvýšiť záujem mladých ľudí, podporiť konzumáciu produktov slovenskej proveniencie, atď. Nemenej dôležité je prezentovať vedu a techniku ako celosvetovo prepojený systém, ktorého súčasťou je aj Slovenská republika.

■ **Kurzy tanca pre seniorov**

Mesto Trnava v spolupráci s Tanečným klubom Dr. Balúnovej organizuje pri príležitosti Medzinárodného dňa seniorov Kurzy spoločenského tanca pre seniorov. Uskutočňovať sa budú vždy v stredu od 18. do 19.30 h v priestoroch Združenej strednej priemyselnej školy v Trnave. Začiatok kurzov je 1. októbra. Kapacity kurzu sú obmedzené, ale v čase uzávierky tohto vydania bolo ešte niekoľko voľných miest. Záujemcovia z radov seniorov sa môžu prihlásiť na MsÚ v Trnave, tel. č. 033/32 36 168.

■ **Trnava pomohla obci Topoľníky**

Mesto Trnava poskytlo na základe odporúčenia mestskej rady finančný dar 50 tisíc korún obci Topoľníky, ktorú postihla 7. júla tohto roka víchrica a poškodila takmer polovicu rodinných domov i ďalšie nehnuteľ-

nosti na jej území. Týmto spôsobom chce trnavská samospráva pomôcť obyvateľom obce pri odstraňovaní následkov prírodnej katastrofy.

■ **Koncert Trnavských organových dní na podporu hospicu**

Výťažok zo záverečného koncertu medzinárodného festivalu organovej hudby Trnavské organové dni, ktorý sa uskutočnil 15. septembra v Dóme sv. Mikuláša ako súčasť osláv 770. výročia slobodného krá-

ľovského mesta Trnavy, dosiahol takmer 20 tisíc korún. Suma bude použitá na financovanie elektroinštalačných prác a stavebných úprav v trnavskom hospici Svetlo.

Predsedníčka správnej rady neziskovej organizácie Svetlo MUDr. Mária Zamkovská sa poďakovala pri prevzatí výťažku Mestu Trnava, organizátorom koncertu i občanom, ktorí podporili svojím dobrovoľným príspevkom výstavbu hospicu.

-eu, um, mk-

Momentky z osláv 770. výročia

■ Vernisáž výstavy fotografií Genius loci Trnavy 4. septembra v zrekonštruovanom západnom krídle radnice bola súčasne otvorením hlavného bloku osláv v Roku mesta Trnava. Vystavené sú tu fotografie z rovnomennej súťaže pre tvorivých fotografov, ktorú vyhlásila mestská samospráva v spolupráci s fotoklubom IRIS pri Základnej umeleckej škole na Hollého ulici pri príležitosti 770. výročia slobodného kráľovského mesta. Mimo súťaže prezentujú svoju tvorbu aj renomovaní trnavskí umeleckí fotografi Blažej Vittek, Peter Babka, Jozef Šelestiak a Luboš Vlček. Po prvý raz sú na tento účel využité atraktívne, históriou dýchajúce podkrovné priestory najstaršej časti trnavskej radnice.

■ Trhy v Trnave sa odjakživa spájali s prosperitou mesta a boli aj príležitosťou na stretávanie Trnavčanov i hostí. Je preto pochopiteľné, že termín hlavného bloku osláv jubilea sa spájal s Tradičným

trnavským jarmokom. Snahou mestskej samosprávy je aj v tejto oblasti návrat k tradícii, preto na jarmoku v Trnave vždy nájdeme ukážky ľudových remesiel, umelecko-remeselnej tvorby a typické úžitkové výrobky z prírodných materiálov, ktoré nemohli chýbať na trhoch v Trnave ani v minulých storočiach.

■ Súčasťou osláv bol aj kultúrny program Tradičného trnavského jarmoku na Trojičnom námestí a koncerty v amfiteátri. Vystriedalo sa to množstvo obľúbených interpretov populárnej hudby, na svoje si mohli prísť príslušníci každej generácie.

■ Výlet v čase do atmosféry stredovekého slobodného kráľovského mesta ponúkol 12. septembra Trnavčanom a hosťom program Historická Trnava, ktorý sa uskutočnil v Bernolákovom sade a na Trojičnom námestí. Pásmo bolo plné dobovej hudby, tancov, ukážok rytierskeho umenia v jazde na koni, historických strelných zbraní,

šermu, šikovnosti kaukliarov a žonglérov. Nechýbalo pouličné divadelné predstavenie i vtáčie divadlo na trnavskom nebi, kde šumeli krídla sokolov v ukázkach tradičného remesla sokoliarov. Popoludňajší sprievod na Trojičné námestie vyvrcholil symbolickým odovzdaním privilegialnej listiny primátorovi mesta. Po tejto udalosti pokračoval program v Bernolákovom sade. Večernú atmosféru spestrili bujaré ukážky tancov a veselíc z gotických krčiem. Po zotmení ožiarili scenériu osláv rytieri vo fakľovom sprievode a na počesť udelenia výsad slobodného kráľovského mesta Trnava sa uskutočnil rytiersky turnaj. Pásmo Historická Trnava vyvrcholilo kaukliarskym ohňovým predstavením.

■ Trnava je už po stáročia rodiskom mnohých osobností, ktoré šíria a šíria dobré meno nášho mesta v Európe i na celom svete. Jubilejné pätnáste stretnutie významných trnavských rodákov pod známym názvom Trnavské dni s obľúbeným galaprogramom bolo preto prirodzenou súčasťou osláv jubilea mesta.

■ Slávnostné udeľovanie ocenení pri príležitosti 770. výročia slobodného kráľovského mesta Trnavy spojené s koncertom Košickej filharmónie a Cigánskych diablov sa uskutočnilo 14. septembra v Mestskej športovej hale na Rybníkovej ulici. Čestné občianstvo mesta Trnavy bolo udelené Dr. h. c. Hadriánovi Radvánimu za celoživotné dielo v poznávaní histórie nášho mesta, prof. PhDr. Jozefovi Šimončičovi, CSc. za celoživotné dielo v oblasti archívniectva a histórie Trnavy, Alainovi Jacquesovi Jo-

sephovi Baldeyrouovi za úspešnú realizáciu projektu ekonomického rozvoja Trnavy a trnavského regiónu a in memoriam blahoslavenej sestry Zdenke za najvyššiu obeť lásky k blížnemu.

Cena mesta Trnavy bola udelená Ladislavovi Vymazalovi za celoživotnú činnosť v cirkevnom hudobnom spolku v Trnave (foto), Mgr. Štefanovi Zacharovi za verejnú a pedagogickú činnosť v Trnave, prof. Ing. Ivanovi Wilhelmovi, CSc., za celoživotné dielo v oblasti rozvoja vedy a vzdelávania

a vzťah k Trnave, doc. Blažejovi Balážovi, akademickému maliarovi, za významnú umeleckú a pedagogickú činnosť, in memoriam Milanovi Šnircovi za významnú reprezentáciu a propagáciu mesta Trnava vo filatelii a in memoriam Karolovi Stuckovi za propagáciu a rozvoj cyklistiky v Trnave.

■ Program osláv v pondelok 15. septembra dôstojne uzavrel posledný koncert medzinárodného festivalu organovej hudby Trnavské organové dni v Dóme sv. Mikuláša, kde pri príležitosti jubilea mesta zazneli omšové kompozície trnavských hudobných skladateľov.

-foto: 4F-

Mestská samospráva sa pripravuje na euro

Slovensko sa intenzívne chystá na zavedenie eura. V procese príprav majú dôležitú úlohu aj samosprávy miest a obcí. Na otázky, čo všetko zabezpečuje mesto Trnava, aby bol prechod na euro vo vzťahu k občanom hladký, odpovedá prednostka Mestského úradu v Trnave Ing. Hana Dienerová.

2. časť

■ Aké povinnosti má mesto v legislatívno-právnej oblasti?

Najdôležitejšie bolo priebežne sa oboznamovať s postupne zverejňovanou legislatívou, od generálneho zákona a koncepcie ochrany spotrebiteľa, cez vyhlášky, metodické príručky až po nariadenia vlády. Vytvorenie centrálného informačného bodu na úrade umožnilo, aby každý zamestnanec mal rýchly a neobmedzený prístup ku všetkým dokumentom v elektronickej podobe, či už externým alebo interným, na zabezpečenie právnej istoty a hladkého zavedenia eura v podmienkach mesta.

V rámci Projektu prípravy bola uskutočnená analýza a inventarizácia strategickej dokumentácie mesta Trnava – všetky všeobecne záväzné nariadenia, záväzné dokumenty prijaté mestským zastupiteľstvom, príkazy primátora, príkazy prednostu a interné smernice. Prebehla aj inventarizácia zmluvných vzťahov, pričom sa dôraz kládol na dokumenty, ktoré sa v akejkoľvek podobe zaoberali finančnými vzťahmi.

■ Čo musí samospráva zabezpečiť v ekonomickej oblasti?

Mesto v prvom rade kvantifikovalo vplyv zavedenia eura na výdavky rozpočtu roku 2008 až 2010. Dopad zavedenia eura v ďalších rokoch očakávame v súvislosti s nastavením systému zaokrúhľovania na základe princípu – nepoškodíť občana. Uskutočnila sa inventarizácia dokumentov súvisiacich so správou daní a poplatkov vo väzbe na povinnosť duálneho zobrazovania a zaokrúhľovania. Na zabezpečenie dostatku hotovosti bola uzatvorená zmluva s finančnou inštitúciou na dodávku eurobankoviek a euromincí. Prebehla inventarizácia aj ostatných dokumentov finančného charakteru.

V oblasti účtovníctva sa mesto Trnava pripravuje na prepočet historických údajov na euro, z dôvodu zachovania kontinuity finančného manažmentu, ktorý je vedený už od vzniku samosprávy a podáva strategické informácie analytické aj trendové o stave finančného hospodárenia mesta. Pripravuje sa zmena účtovných systémov a postupne sa inventarizujú záväzky a pohľadávky.

■ Čo zabezpečuje mesto v hospodársko-administratívnej oblasti?

Zastrešuje prepočet všetkých plnení, miezd a platov podľa odmeňovacieho poriadku konverzným kurzom, zabezpečuje školenia zamestnancov. Nevyhnutná bola inventarizácia tlačív a formulárov, ktoré si vyžadujú v súvislosti so zavedením eura zmenu. Patrí sem aj kontrola a úprava cenníkov, napríklad v sociálnych službách, v oblasti rekreačných aktivít, športu, kultúry, atď., kontrola a úprava dávok v sociálnej oblasti, poplatkov v školách a školských zariadeniach, kontrola a úpravy v oblasti bytového a tepelného hospodárstva a zabezpečenie povinného duálneho oceňovania v období júl – december 2008 pri platbách vyberaných v automatoch.

■ Čo všetko zahŕňa technická oblasť?

Kompletnú pripravenosť informačných finančných systémov mesta, povinnosť výmeny technických zariadení a prístrojov využívajúcich mince a bankovky, napríklad parkovacích automatov, počítačiek mincí, turniketov a pod.

Najstrategickejšia je oblasť konverzie interných informačných systémov, prostredníctvom ktorých je zabezpečovaná rozhodujúca časť administratívnej činnosti úradu. Testovanie informačných systémov po zrealizovaných úpravách prechodu na euro už prebieha a ostáva nám len veriť, že bude úspešne a včas zavŕšené.

■ Na čo sa sústreďí samospráva v rámci informovania občanov?

Chceme sa sústreďiť na doplnenie všeobecne dostupných informácií z vládnej komunikačnej kampane o tie informácie, ktoré sa viažu konkrétne na mesto Trnava, na situácie a vzťahy, do ktorých občania vstupujú s mestským úradom. Napríklad, na informovanie o platení miestnych daní a poplatkov, poplatkov za služby, prenájom priestorov, správnych poplatkov, a pod. Priebežne naďalej vzdelávame našich zamestnancov, aby boli schopní poskytovať občanom všeobecné informácie o eure. Dôraz kladieme na zaškolenie zamestnancov, ktorí sú v dennom kontakte s klientmi, najmä v Kancelárii prvého kontaktu. Špeciálne požiadavky občanov súvisiace s eurom budú riešiť vybraní zamestnanci jednotlivých odborov. O všetkých dôležitých zmenách budeme občanov včas informovať v dostupných komunikačných prostriedkoch.

■ Aké zmeny nastanú vo vzťahu samosprávy k občanom?

Jediná zmena, ktorú by mal občan v roku 2008 postrehnúť, je duálne zobrazenie cien na všetkých finančných dokumentoch, ktoré je povinne potrebné takto upraviť najneskôr od 9. augusta 2008. Od 1. januára 2009 budú všetky bezhotovostné platby medzi mestom a klientmi prebiehať už len v eurách. V prípade platieb v hotovosti bude možné do 16. januára 2009 platiť súčasne slovenskými korunami a eurami. Po tomto termíne bude možné aj v hotovosti platiť už len eurom. Pri zaokrúhľovaní platieb bude platiť zásada nepoškodiť občana, to znamená platby platené občanom sa zaokrúhľia nadol na celých 10 eurocentov a platby prijaté občanom sa zaokrúhľia nahor na celých 10 eurocentov. Mesto Trnava vyvinie všetko úsilie na to, aby prechod na euro občanom nespôsobil žiadne komplikácie. Preto poskytnie občanom aj možnosť bezhotovostnej platby cez platobný terminál, ktorý bude k dispozícii priamo v pokladni Mestského úradu na Trhovej ulici, kde sú občania zvyknutí doteraz realizovať svoje platby hotovostne. -redakcia-

Pavlovský rok

Do 29. júna 2009 bude trvať Rok svätého Pavla. Kultúrny svet si bude pripomínať život a dielo tohto veľkého apoštola národov pri príležitosti dvetisícročného jubilea jeho narodenia.

Pavol z Tarzu, pôvodným hebrejským menom Šavol (Saul) sa narodil roku 8 v prvom storočí. Pochádzal zo zámožnej židovskej rodiny, ktorá mala rímske právo. Ukončil vzdelanie a bol násilným prenasledovateľom kresťanov. Na trestnej výprave do Damašku, kedy sa mu zjavil Ježiš, nastalo známe obrátenie Šavla na Pavla a zaradenie medzi učeníkov Ježiša z Nazaretu. Stal sa autentickým kresťanom, misionárom, svedkom a apoštolom. S Ježišovým učením prežil namáhavé celoživotné dobrodružstvo ako neúnavný ohlasovateľ Evanjelia.

V centre Pavlovho misionárskeho a ekumenického odkazu sú jeho pastierske listy plné lásky a starostlivosti o členov jednotlivých miestnych cirkví, ktoré založil (List Solúnčanom, Korintčanom, Galaťanom, Filipanom, Rimanom, Kolosanom, Efezanom, ako aj Listy Timotejovi, Titovi a Filemonovi). Zomrel v roku 65/66 v Ríme ako mučeník.

Rok sv. Pavla má širokú informačnú a programovú ponuku na internete (www.svatypavol.weebly.com), v kultúrnom živote i živote Katolíckej cirkvi.

MUDr. Bohumil CHMELÍK

Slováci z Bulharska nielen spomínali

Pred šesťdesiatimi rokmi sa mnohým Slovákom z Juhoslávie, Bulharska i Rumunska splnil sen. Po rokovaníach štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí ČSR Vladimíra Clementisa a povereníka školstva a kultúry Laca Novomeského so zahraničnými Slovákami dostal reálne kontúry projekt návratu zahraničných Slovákov do vlasti. Napríklad aj z Bulharska. Po vojne sa presťahovali do Česka, kde zostali neobývané miesta na Šumave a južnej Morave. Na Slovensko sa z Čiech väčšina Slovákov presťahova-

vala začiatkom šesťdesiatych rokov. A v Trnave ich dodnes býva najviac.

Tento rok je pre Slovákov, ktorí pôvodne žili v Bulharsku, zaujímavý z viacerých hľadísk. Do Československa prišli pred šesťdesiatimi rokmi a tento rok sa stretávajú po dvadsiaty raz. Pri tejto príležitosti bola v trnavskej Knížnici Juraja Fándlyho výstava zo života Slovákov z Dolnej Zeme a spoločné stretnutie repatriantov a ich rodín. Na podujatí sa spolupodieľal aj trnavský Evanjelický a. v. cirkevný zbor. Nečudo, veď Slováci na Dolnej zemi mali z konfesionálneho hľadiska dominantné evanjelické postavenie. „V našej ročenke uverejňujeme napríklad fotografie siedmich chlapcov – na poslednej konfirmácii. V niektorých dedinách v Bulharsku evanjelické kostoly zanikli, iné sa rekonštruovali a dnes slúžia tamojším pravoslávnyim veriacim. Slováci z Bulharska tvorili najmenšiu slovenskú menšinu v zahraničí. Podľa štatistík z tridsiatych rokov minulého storočia žilo v Bulharsku do dvetisíc Slovákov. Deväťdesiat percent z nich sa po druhej svetovej vojne vrátilo do Československa,“ hovorí predseda Združenia Spolku dolnozemskej Slovákov na Slovensku Štefan Zeleňák (na fotografii).

Medzi Slovákami na Dolnej zemi pôsobil aj dnešný trnavský evanjelický farár Rastislav Hargaš: „Najviac zážitkov mám z kultúry, ktorú tam Slováci priniesli. Aby sa neasimilovali, držalo ich tam najmä národnostné povedomie a viera v Boha. Veď učiteľ, riehtár a farár boli tí, ktorí držali túto nádej. Potvrdzujú to aj slová mnohých, ktorí sa z Dolnej zeme presťahovali do Trnavy: To, že sme Slováci, tam niečo znamenalo a to, že sú Slováci, veľa znamená aj tu, na Slovensku.“

Aj keď sú Trnavčania so slovenskými koreňmi v Bulharsku už vo vyššom veku, stretávajú sa pravidelne. Každoročne príde okolo stopäťdesiat presídlencov, niektoré rodiny už zastupujú potomkovia. Na trnavskom stretnutí sa hovorilo aj o príprave nového CD zborníka slovenských piesní. Mohli by sme predpokladať, že budú z trnavskej roviny. No naopak, sú to typické slovenské piesne zo stredného Slovenska. „Keď som prišiel do Trnavy, mal som sedem rokov. Tu som začal chodiť do školy. Hovorili sme krásne, mätko. Stačilo, aby som sa začal s tunajšími domorodcami stretávať, spriatelili sme sa, a do pol roka sme hovorili po trnavsky,“ hovorí s úsmevom predseda Spolku Slovákov z Bulharska Štefan Červenák.

Trnavčanka Darina Voleková je o dve generácie mladšia, sťahovanie Slovákov z Dolnej zeme vníma už len sprostredkovane. „Moji rodičia sa presťahovali na Moravu. Môj otec však povedal – ja som neprešiel pol sveta preto, aby sa moje deti učili po česky. My sme Slováci a naše deti musia chodiť do slovenských škôl. A tak sme sa presťahovali do Trnavy,“ povedala. Nielen Trnavčania, ktorí majú svoje korene v Bulharsku, ale všetci Slováci z Dolnej zeme sa stretnú na podobnom podujatí v októbri v Bratislave.

M. JURČO, foto: archív KJF

Spolupráca našich a černivských lingvistov

Filologická fakulta Národnej univerzity Juraja Feďkoviča v Černivciach na juhu Ukrajiny a Katedra slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity uzatvárajú zmluvu o spoločnej spolupráci a aktivitách.

Slovenskí a ukrajinskí jazykovedci sa nevenujú len výučbe slovenčiny a ukrajinčiny. Aj oni sa na spoločných projektoch venujú výskumu pôvodného praslovanského jazyka. Teda akémusi základu, ktorý bol ešte pred rozštiepením praslovančiny na slovanské jazyky. A túto spoluprácu rozširujú aj medzi všetkých slovanských jazykovedcov. Na základe novej zmluvy o spolupráci sa môžu rozšíriť napríklad naše poznatky o pôvodoch zemepisných názvov či z ďalších oblasti etymológie. „Spolupracujeme už s poľskými univerzitami. Vďaka priateľstvu so slovenskými kolegami sa tvorí ďalšia spolupráca. Filológovia sa musia stretávať, aby mal výskum konkrétnu podobu a fungovala aj výmena skúseností. Zatiaľ je len na úrovni výmeny publikácií a spoločných konferencií,“ povedal Jaroslav Reďkva z Filologickej fakulty Národnej univerzity Juraja Feďkoviča v Černivciach v Ukrajine.

Pre ukrajinských jazykovedcov je ťažšie získať prostriedky na výskum, keďže nie sú v Európskej únii. Ale je tu Višegrádsky fond, o prostriedky sa môže uchádzať i ukrajinská veda a usilujú sa aj o granty medzi univerzitami. „Tak ako pri každej zmluve medzi univerzitami, resp. medzi fakultami, ide o dlhší proces. Aj táto zmluva nie je formalitou, ale je potvrdením vedeckých kontaktov oboch pracovísk. Začali sa na poli jazykovedného výskumu. Na tejto báze je možné spoluprácu rozšíriť aj na ďalšie aktivity – od výmeny pedagógov, študentov, na študijné pobyty i účasti jednej a druhej strany na vedeckých podujatiach,“ povedal vedúci Katedry slovenského jazyka a literatúry pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity René Bílik.

Dohodu po spresnení formálnych náležitostí podpíšu rektori oboch univerzít. *-maju-*

Exlibris a supralibros v Oláhovom seminári

Nová výstava Exlibris a supralibros zo zbierok Západoslovenského múzea v Trnave bola v septembri otvorená v priestoroch Múzea knižnej kultúry – Oláhovho seminára.

Vzácná zbierka exlibrisov sa nachádza v historickej knižnici ZsM v Trnave. Pochádza z rôznych zdrojov, no najmä z pozostalosti Dr. Borisa Bálienta, zapáleného knihovníka a zberateľa exlibrisov. Vystavených je 36 knižných exponátov s exlibrismi a supralibrosmi zo 17. až 20. storočia. Mnohé z nich sú jedinečné, napr. heraldický supralibros rakúskeho arcivojvodu Ferdinanda II. Habsburského z roku 1607 (neskôr sa stal uhorským kráľom a rímskym cisárom), rukopisný záznam o darovaní knihy Františkom Xavierom Fuchsom či tlač Moderní česká exlibris ručne signovaná autorom.

Návštevníci majú tiež možnosť uvidieť 90 voľných exlibrisov z 20. storočia od známych i menej známych autorov ako napr. Martin Benka, Mikuláš Galanda, Ľudovít Fulla, Albín Brunovský, Jenő Kertész-Kollmann, Karl Frech, Viktor Chrenko, Zdenek Bugáň, Robert Brož i tie, ktoré sú venované známym osobnostiam ako Boris Bálent, Matej Bel, Margita Figuli, Július Barč-Ivan, Zita Furková, Géza Herzog, Jurij Gagarin a i. Zaujímavosťou je nerealizovaný návrh Maxa Švabinského pre knižnicu Vojtu Náprstka alebo tzv. nepravý exlibris na vpisovanie mena vlastníka.

Autorom je Mgr. Milan Ševčík, kurátor historickej knižnice ZsM. Výstava potrvá do konca februára 2009. *-mš-*

Ludia a udalosti v histórii Trnavy

október 2008

1. 10. 1718 – V Trnave umrel pedagóg a právnik František FORIŠ – OTROKÓCI, profesor právnickej fakulty Trnavskej univerzity a kapitulný archivár (290. výročie).

1. 10. 1998 – Bola zriadená právnická fakulta Trnavskej univerzity (10. výročie).

3. 10. 1553 – Slávny trnavský rodák Ján SAMBUCUS dosiahol v talianskej Pádue licenciát z medicíny (455. výročie).

7. 10. 1893 – V Palárikove sa narodil zakladajúci člen trnavského spevokolu Bradlan a jeho dlhoročný predseda Fridrich KUCHAR (115. výročie).

8. 10. 1838 – V Trnave umrel hudobný skladateľ a organista Václav MALINSKÝ, člen františkánskeho rádu (170. výročie).

9. 10. 1933 – V Jacovciach sa narodil arcibiskup Ján SOKOL, ktorému mesto Trnava udelilo roku 2003 Čestné občianstvo (75. narodeniny).

9. 10. 1968 – V Trnave umrel právnik, pedagóg a odborný publicista Július BRYCHTA, profesor na PdFUK v Trnave (40. výročie).

13. 10. 1853 – V Čároch sa narodil politik, spisovateľ, redaktor, publicista, prekladateľ a kňaz Martin KOLLÁR, správca Spolku sv. Vojtecha v Trnave a poslanec uhorského snemu za trnavský volebný okres (155. výročie).

14. 10. 1908 – V Maďarsku umrel trnavský rodák Viktor RĚČEI, benediktínsky pedagóg, archivár, historik, knihovník a publicista (100. výročie).

16. 10. 1938 – V Trnave umrel saleziánsky pedagóg, matematik a fyzik Augustín POZDECH, rodák z Hrnčiaroviec (70. výročie).

20. 10. 1633 – V Liptovskom sv. Jáne sa narodil polyhistor a pedagóg Martin SENTIVÁNI, profesor Trnavskej univerzity, jej viacnásobný dekan a rektor, riaditeľ univerzitnej tlačiarne a autor prvej encyklopédie na našom území (375. výročie).

20. 10. 1803 – V Dehticiach sa narodil trnavský mešťan, národovec a veršovník Martin Branislav TAMAŠKOVIČ,

spolupracovník štúrovcov, podporovateľ Matice slovenskej, zakladateľ Slovenskej besedy v Trnave a člen výboru Spolku sv. Vojtecha, ktorého meno nesie jedna z trnavských ulíc (205. výročie).

21. 10. 1948 – V Trnave sa narodil divadelný i filmový ochotnícky herec Pavol LANČARIČ, člen súboru DISK (60. narodeniny).

22. 10. 1818 – V Trnave umrel František KRAMER, profesor seminára a posledný ostrihomský kanonik sídliači v Trnave (190. výročie).

23. 10. 1923 – V Bratislave umrel trnavský rodák Vojtech MATZENAUER, hudobný skladateľ a regenschori Dómu sv. Mikuláša v Trnave (85. výročie).

24. 10. 1743 – V Trnave umrel rektor seminára a cirkevný hodnostár Ján LAMÝ (265. výročie).

25. 10. 1943 – V Dolnej Strede sa narodil futbalista a tréner Kamil MAJERNÍK, hráč Spartaka Trnava, ktorý sa podieľal na jeho štyroch majstrovských tituloch (65. narodeniny).

26. 10. 1763 – V Šoproni v dnešnom Maďarsku umrel historik a pedagóg František KUNIČ, profesor Trnavskej univerzity a jej dvojnásobný rektor, autor Pamätnice osobností, ktoré sa zaslúžili o Trnavskú univerzitu (245. výročie).

28. 10. 1673 – V Suchej nad Parnou sa narodil prírodovedec a pedagóg Štefan ČIBA, profesor Trnavskej univerzity, autor odborných prác o minerálnych vodách a nerastnom bohatstve Uhorska a práce o vzniku Trnavy (335. výročie).

28. 10. 1788 – V Trnave sa narodil biskup Jozef RUDŇANSKÝ, mecén Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej (220. výročie).

30. 10. 1918 – Zástupcovia mesta Trnava sa zúčastnili na zhromaždení v Turčianskom sv. Martine, kde bola prijatá Deklarácia slovenského národa, ktorou sa Slováci prihlásili k vznikajúcemu Česko-Slovensku (90. výročie).

P.R.

Kostol, ktorý mohol navštíviť kráľ Belo IV.

Naše mesto dostalo k svojmu výročiu unikátny dar. Počas archeologického výskumu pri Dóme sv. Mikuláša boli 12. septembra objavené základy kruhovej sakrálnej stavby, ktorá tu stála v čase, keď kráľ Belo IV. udelil Trnave privilégia slobodného kráľovského mesta. Nie je vylúčené, že kroky zbožného panovníka viedli aj do tohto trnavského svätostánku.

„Pretože vieme, že v románskom období mali kruhový pôdorys iba sakrálne stavby, môžeme s veľkou pravdepodobnosťou povedať, že sa nám podarilo objaviť najstarší kostol v historickom centre Trnavy. Význam tohto nálezu nielen v rámci mesta, ale aj celého Slovenska podčiarkuje fakt, že na území našej krajiny poznáme len devätnásť románskych rotúnd,“ informoval Novinky z radnice Erik Hrnčiarik z Katedry klasickej archeológie Trnavskej univerzity, ktorá výskum realizovala.

Spočiatku archeológovia predpokladali, že ide o kostnicu, lebo navrchu sa objavila hrubá vrstva ľudských kostí. Ukázalo sa však, že sú len nad základovým murivom a nie vo vnútri stavby, preto túto možnosť vylúčili. Kostí boli na tomto mieste sekundárne uložené zrejme pri stavbe Dómu sv. Mikuláša, ktorého výstavba sa začala v šesťdesiatych rokoch 14. storočia. Pretože jeho múry čiastočne prekrývajú základy nájdennej stavby, je očividné, že tu stála už oveľa skôr. Presnejšiu odpoveď na otázku, kedy bola postavená a či ide o rotundu sv. Juraja, však môže dať až ďalší systematický výskum.

A že je nanajvýš potrebný, ak sa chceme dozvedieť viac z čias na úsvite histórie mesta, vyplýva aj z ďalších nálezov. „Objavili sme 148 hrobov. Niektoré z nich boli tiež narušené stavbou dómu, preto vieme, že v nich mohli byť pochovaní Trnavčania, ktorí žili v čase, keď Trnava dostala privilégia slobodného kráľovského mesta,“ objasňuje Erik Hrnčiarik.

Pri datovaní mladších hrobov až po 17. storočie pomohli nálezy premetov patriacich mŕtvym ako napríklad krížiky, privesky či ružence. V jednom prípade naznačil čepiec, že v hrobe leží vydatá žena. Našlo sa tu aj veľa detských hrobov, čo môže súvisieť s legendou, že voda kvapkajúca z kostola dokáže zmyť večný hriech, a preto sa takto môžu dostať do neba aj deti, ktoré zomreli nepokrstené.

Potrebu pokračovať v archeologickom a architektonicko-historickom výskume dómu a okolia jasne naznačuje aj nález základov ďalšieho objektu na južnej strane. „Pretože základy zachádzajú pod múr dómu, je zjavné, že tu boli už pred jeho výstavbou. Pravdepodobne by mohli patriť starému románskemu Kostolu sv. Mikuláša. Postavený bol najneskôr v 12. storočí a je mladší ako sakrálna stavba na východnej strane dómu. Domnienku, že aj v tomto prípade ide o sakrálnu stavbu z románskeho obdobia, podopiera fakt, že základy sú postavené z kameňa, ktorý bol ako stavebný materiál v Trnave veľmi vzácny,“ doplnil Erik Hrnčiarik.

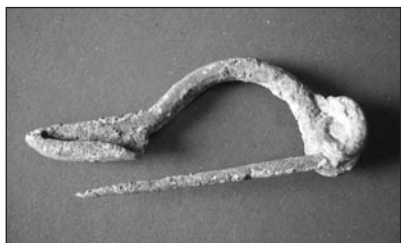
V tesnej blízkosti týchto základov sa našla aj kostnica. Viac ako sedemdesiat centimetrov hrubá vrstva kostí nasvedčuje tomu, že bola používaná dlhší čas. Stopy vápna vypovedajú o tom, že tu pravdepodobne ležia aj ľudia, ktorí zomreli počas moru.

Archeologický výskum, ktorý sa uskutočnil pri Dóme sv. Mikuláša v čase od začiatku augusta do konca septembra, priniesol vzrušujúce nálezy, z ktorých vyplýva viacero ďalších naliehavých otázok. Postupná rekonštrukcia objektu je vhodnou príležitosťou na hľadanie odpovedí. Dlhujeme ich nielen sebe, ale aj nasledujúcim generáciám. -eu-

Bronzová rímska spona z Pekárskej ulice

Po prvý raz sa na území historického centra Trnavy potvrdilo germánske osídlenie z mladšej doby rímskej. Už v 3. storočí tu žili Kvádi

Archeologické výskumy na Pekárskej ulici v Trnave boli v porovnaní s inými časťami historického jadra mesta doposiaľ skromné. Veľmi málo sa vedelo o jej historickej zástavbe v stredoveku, takmer nič sa nevedelo o počiatkoch jej osídlenia. Jedinečnou príležitosťou bol archeologický výskum na stavbe polyfunkčnej budovy v mesiacoch august – september 2008, kde počas výstavby došlo k odťaženiu zeminy z priestoru dvoch starých asanovaných domov, a to až do hĺbky 2,5 metra. Výnimočná nálezová situácia sa ukázala už v prvých dňoch výskumu, keď sa podarilo v hĺbke necelých dvoch metrov odkryť pod navážkami stredovekého mesta 10 – 15 cm hrubú kultúrnu vrstvu, z ktorej sme vyzdvihli výborne zachovanú bronzovú sponu z mladšej doby rímskej.

Spôčiatku sme kultúrnu vrstvu (čiže vrstvičku tmavohnedej humóznej zeminy vytvorenej z odpadu nahromadeného v priestore sídliska v blízkosti obytných stavieb) považovali za včasno-stredovekú, no podrobnejší výskum na ploche približne piatich štvorcových metrov priniesol objavenie úžitkovej keramiky, zlomky misiek a hrncovitých nádob točených na kruhu, kostené nástroje a praslen. Tento sortiment nálezov na základe typológie samotných predmetov patrí do mladšej doby rímskej.

V laickom podaní to znamená, že na uvedenom mieste hornej časti Pekárskej ulice sa v priebehu 3. storočia n. l. rozkladala germánska osada Kvádov. O jej rozsahu zatiaľ nevieme veľa, snáď iba to, že priestorom dnešnej Pekárskej ulice v tom čase pretekalo rameno potoka Trnávka, ktoré tu, pravdepodobne už ako slepé rameno, zotrvalo až do začiatku 14. storočia. V tomto období sa tu totiž nachádzali remeselnícke dielne, súvisiace so zástavbou domov na Štefánikovej ulici. Vo dvorovej časti týchto domov stáli hospodárske objekty a dielne. V prípade našej skúmanej lokality sme identifikovali celkovo šesť studní s výdrevou, tridsaťdva odpadových jám s veľkým množstvom stredovekej keramiky. Po prvýkrát sme v jednej z jám našli aj drevený sústružený tanier zo 14. storočia.

Najpozoruhodnejším stredovekým nálezom boli dve hrnčiarске pece. Jedna z nich bola natoľko výnimočná, že sme ju celú rozrezali na viacero častí a previezli do depozitu múzea, kde ju zložíme do pôvodného stavu. Mala dĺžku takmer tri metre a vo vnútri bola delená vyvýšenými soklami, kde sa ukladali nádoby na vypálenie. K tejto unikátnej peci doposiaľ nemáme analógie, avšak na základe keramiky, ktorá sa našla pod výmazom pece, usudzujeme, že ju vybudoval cudzinec, ktorý sa presťahoval ako remeselník do Trnavy v 1. polovici 14. storočia.

Punc výnimočnosti tejto lokality však dáva nález osady z mladšej doby rímskej. Prvýkrát tak môžeme povedať, že v priestore dnešnej Trnavy žili Kvádi už v 3. storočí nášho letopočtu, pričom nepochybne udržiavali kontakty aj s kupcami z rímskych provincií. O to viac môžeme hovoriť o jedinečnosti nálezu, pretože na veľkej časti Trnavy bola stredoveká a novoveká zástavba taká intenzívna, že úplne zdeštruovala prevažnú časť staršieho osídlenia.

Zapĺňa sa nám tak mapa pravekého a včasnohistorického osídlenia v Trnave, ktorá ešte roku 1988 v poslednej knihe o dejinách mestách, bola doslova iba bielym kusom papiera.

Jozef URMINSKÝ

Zločin a trest v Trnave

Ako sa trestalo pred dvestoštyridsiatimi rokmi

Trnava si v tomto roku pripomína 770. výročie povýšenia na slobodné kráľovské mesto. Privilégium kráľa Bela IV. z roku 1238 zverilo súdnu právomoc richtárovi a dvanásťčlennej rade. Mesto dostalo zároveň aj výsadu vynášať najvyšší trest – trest smrti. Trnavskému mestskému súdu podliehali všetci obyvatelia v trestných i občianskych záležitostiach. Výnimku tvorili šľachtici, ktorí podliehali šľachtickým súdom.

Verejný poriadok mal na starosti mestský kapitán. Bol zodpovedný za ochranu a obranu mesta, kontroloval stav hradieb, brán, protipožiarnych opatrení. Jeho podriadenými boli drábi, strážnici a noční hlásnici. Kapitán mal na starosti aj mestský žalár, ktorý sa nachádzal na radnici v jej najstaršej časti. K radnici pristavili aj domček kata. V 18. stor. sa mesto rozhodlo riešiť nedostatočnú kapacitu väzenia a katov domček prestavalo na trojpodlažný objekt. Na prvom a druhom podlaží sa nachádzali cely, väčšia miestnosť na treťom podlaží mohla slúžiť na výsluchy. (Okrem tohto väzenia sa v Trnave nachádzala ešte väznica univerzity a arcibiskupstva.)

Zločiny

Najčastejším trestným činom v ranom novoveku bola krádež. Medzi zlodejmi v Trnave mala najväčšie zastúpenie mestská chudoba – sluhovia, slúžky, nádenníci, tovariši a žobráci. Ich osud bol spoločný: nemali trvalejšie zamestnanie, ich zárobok nebol pevne stanovený. Vlastnili zväčša iba to, čo mali oblečené. Situácia služobníctva sa rýchlo zmenila, ak zostali bez práce. Väčšina krádeží bola vykonaná z núdze alebo potreby prilepiť si k živobytiu. Medzi okradnutými bývali všetky vrstvy mestského obyvateľstva – každý, čo niečo vlastnil. Pre zlodeja bol totiž primárny predmet krádeže a nie majiteľ. Pred okradnutím si človek nemohol byť nikde istý. V Trnave sa kradlo na uliciach (nielen počas jarmokov), v domoch mešťanov a šľachty, v kostoloch, v krčmách a hostincoch, v hospodárskych budovách a na poliach v chotári mesta. Zlodeji kradli v Trnave najmä predmety dennej potreby – potraviny, odev, obuv a kuchynský riad. Väčšiu finančnú hodnotu mali poľnohospodárske produkty, zvieratá, látky, šperky a predmety zo zlata, striebra a železa. Ukradnutú vec potom predali alebo ňou zaplatili staré dlhy. Najvýhodnejšími, nie však častými, boli preto krádeže hotových peňazí. Napriek tomu, že krádeže sa stali všednou súčasťou života, bol majetok Trnavčanov veľmi slabo zabezpečený a chránený.

Ondrej Marko ukradol v noci na sv. Jána v roku 1769 truhlicu v krčme plnej hostí. Krčma sa nachádzala v Guzmánovom dome vedľa radnice. (Guzmánov dom sa stal za klasicistickej prestavby radnice jej súčasťou – severnou stranou). Keď vyšiel von, začali ho viacerí hľadať. V truhlici, ktorá patrila krčmárovi Jánovi Jurajovi Helmajerovi, bolo takmer 230 zlatých, 14 zlatých a strieborných prsteňov (z nich tri boli pečatné a viaceré vykladané drahými kameňmi). K hodnotnejším veciam patrili ďalej strieborné spony, minca s obrazom sv. Jána Nepomuckého, strieborné gombíky, strieborná retiazka na hodinky, postriebreňý nôž a kríž a strieborné čipky. V truhlici sa nachádzalo aj oblečenie:

batistový širák, hodvábné ručníky, živôtik z holandského súkna, hodvábné a bavlnené pančuchy, rukavice, košele a zástery pre krčmára. K bohatej výbave patrilo ešte plátno a súkno. Keďže to bol Markov prvý zločin a ukradnuté veci sa vrátili majiteľovi, bol odsúdený na šesť mesiacov temnice a 50 rán korbáčom.

Kuriózný prípad riešil mestský súd v roku 1765. Ludovít Cingel a jeho kuchár Ondrej Marko sa jedného marcového dňa vracali z Pezinka. Jazda kočom bola nepohodlná, sťažená rozmočenými cestami po jarných dažďoch. Pri Hrnčiarovciach za tmy dokonca zapadli do blata. Cingel s Markom zosadli z koča a na pomoc im prišli aj sedliaci z dediny. V blate uviazol aj Cingel. Traja chlapi ho vytiahli a vyložili na voz. V blate však zostala čižma s 1 036 zlatými (za túto sumu sa dal v Trnave kúpiť dom). Keď ju Marko našiel, vytiahol z nej iba onucu. Cingel bol zúfalý a prikázal jednému sedliakovi, aby čižmu ešte raz prehliadol. Ten našiel iba večeť slamy. Do Trnavy sa vrátili okolo polnoci. Cingelova manželka dala slúžiť aj svätú omšu k sv. Antonovi vo františkánskom kostole. Marko ako hlavný podozrivý bol uväznený a o dva dni neskôr aj jeho manželka ako údajná spolupáchateľka. Vo väzení strávili takmer pol roka, nakoniec však boli oslobodení od všetkých obvinení z krádeže a prepustení na slobodu.

Druhou najčastejšou príčinou uväznenia boli mravnostné delikty: najmä smilstvo (mimomanželský pohlavný styk), cudzoložstvo (nevera) a ich následky – tehotenstvo nevydatých žien. Za tieto skutky sa pred súdom ocitali najmä ženy. Vtedajšia spoločnosť sa snažila kontrolovať mravy a sexuálny život podriaďiť kresťanským normám. Keďže tieto delikty nepoškodzovali práva iných osôb (okrem znásilnenia a cudzoložstva), obvinení sa dostali do väzenia iba na základe udania všadeprítomnej „mravnostnej polície“. Dokazovanie smilstva malo svoje limity, pretože niektoré ženy boli prepustené bez trestu. Muži sa za takéto porušenie mravov zodpovedali v nepomerne menšej miere. Ak bol usvedčený mešťan, zaplatil 24 zlatých, tzv. meštiansku pokutu.

Vo vybranej vzorke väznených osôb z rokov 1764 – 1769 sa vyšetrovali aj takéto delikty: nesplatenie dlhov, útek zo služby a zbehnutie z armády, bitky a iné rušenie verejného poriadku a zabitie. Zabitie bolo najťažším zločinom. V tomto časovom období sa pred súd dostali štyri prípady. Dnes už je ťažké rozlíšiť, či šlo o vraždu alebo zabitie, ale podľa vynesených rozsudkov ich kvalifikovali ako zabitie. V dvoch prípadoch usmrtil manžel manželku, v ďalších dvoch matka dieťa. Zabitie detí úzko súvisí s mravnostnými deliktami. Ženy sa snažili mimomanželské tehotenstvo čo najdlhšie skrývať, pretože po prezradení nasledovala perzekúcia. Nemanželský potomok bol vydedencom spoločnosti, bez doloženia počestného pôvodu nemohol vstúpiť do žiadneho spoločenstva či korporácie. Zuzana Petrová bola obvinená z umelého prerušenia tehotenstva (plod ukryla do hnoja), podľa práva jej za tento skutok hrozila poprava mečom. Pretože jej nebol dokázaný úmysel, potrestali ju za tajenie tehotenstva a predčasného pôrodu vyšľahaním pri pranieri a vyhnaním z mesta. Katarína Jurechová, obvinená z vraždy nemanželského dieťaťa, prešla pri výsluchu trojstupňovým mučením. Všetky obvinenia poprela a napriek veľkému podozreniu ju súd potrestal rovnako ako Petrovú.

Tresty

Naše predstavy o trestaní za feudalizmu sú ovplyvnené najmä stredovekou súdnou praxou: tresty smrti obesením, sťatím, lámaním kolesom, narazenie na kôl, utopenie, upálenie, zmrazujúce (napr. odťatie ruky) a telesné tresty (vyšľahanie, palicovanie). Aj trestanie prešlo vývojom a ich forma sa zmiernovala, pretože ani krutosťou sa nepodarilo vykoreniť zločin.

Podľa evidencie väznených osôb z rokov 1764 – 1769 sa najčastejšie ukladali telesné tresty – vyšľahanie alebo palicovanie na pranieri, niekedy sprísnené aj vyhnaním z Tr-

navy. Prancier (stĺp hanby) stál na námestí pri Trojičke. Zloději (najmä jarmoční) bývali pred bitkou vystavení na námestí s tabuľkou Zlodej, nezriedka aj s ukradnutými vecami. Páchatelia museli vytrpieť posmech a verejné opovrhnutie – zneuctenie vlastnej osoby. Uvázenie odsúdeného delikventa sa praktizovalo zriedkavo. V sledovaných šiestich rokoch uložil mestský súd najdlhšie odňatie slobody v trvaní pol roka (dvom za krádež a jednému za zabitie). Väzenie tak malo skôr charakter vyšetrovacej väzby (vykonanie vylúčov, zhromažďovanie svedectiev), ktorá sa započítavala do trestu.

Vyšetrovanie bolo dôležitou súčasťou súdneho procesu. Súd vyniesol rozsudok až po priznaní obvineného. Ak vytrvalo zapieral, prišlo na rad mučenie, ktoré prebiehalo v niekoľkých stupňoch. Mnohí kapitulovali hneď na začiatku. V starých vyšetrovacích spisoch nájdeme aj takých, ktorí prešli celou tortúrou bez priznania. Hrôza a zimomriavky naskočia človeku, keď si predstaví, čo vytrpel Tomáš Pochily, člen zlodejskej skupiny, počas útrpného vypočúvania v roku 1774. Mučenie tvorilo päť stupňov: 1. ukávanie všetkých mučiacich nástrojov a spútanie, 2. šnurovanie rúk, 3. španielska čižma, 4. naťahovanie na rebriku s vyklbením končatín, 5. pálenie žeravým železom. Pri každej otázke prešiel všetkými piatimi stupňami a v každom stupni rôznou intenzitou. Napriek vytrpenej bolesti vždy odpovedal záporne. Predtým, ako boli Tomáš Pochily a Ondrej Pochily s manželkami vyhnaní z mesta, boli vyvedení na popravisisko, kde mužom na chrbtách vypálili znamenie šibenice.

Trest mohol byť vinníkom odpustený alebo zmiernený z rôznych dôvodov – nízky, resp. vysoký vek, zlý zdravotný stav, nahradenie škody, prosby príbuzných alebo príhovor vplyvných osôb. Okradnutý otec toľko orodoval za svojho nehodného syna Františka Linkó, halenárskeho tovariša, že sa nad ním zľutoval aj mestský súd. František si tajne vzal takmer 130 zlatých a s Imrichom Bodó si žili na vysokej nohe. Bez trestu bol prepustený aj Bodó, musel však svoj diel strovených peňazí vrátiť. Keďže nemal hotovosť, zaplatil svojím oblečením.

Zo zdravotných dôvodov nebol potrestaný Jakub Belkovič. Telo mal posiate mnohými ranami a ukradnuté nohavice so zlatými čípkami boli vrátené majiteľovi. Mariana Vinániková vyviazla bez obvyklého trestu vyšľahania korbáčom za sladkosti a dva pilníky, ktoré vzala na jarmoku. Mali iba nepatrnú hodnotu a súdna moc považovala za dostatočné jednoduché žalárovanie. V roku 1766 dvaja muži okradli kata, vykonávateľa spravodlivosti. Vyslúžený vojak Ján Navrátil bol vyplatený dvadsiatimi štyrmi ranami korbáčom, zbeh Valentín Volníček sa dal opäť naverbovať k vojsku a bitku nedostal.

Osobitnou kategóriou boli tehotné nevydaté ženy. Súdna moc ich poklesok zaznamenala, potrestanie (vyšľahanie) ale odložila s ohľadom na nenarodené dieťa až na obdobie po pôrode. Väčšina proskribovaných žien ešte predtým z Trnavy odišla a bitke sa vyhla.

Keďže trest odňatia slobody bol zriedkavý, obsadenie väzenských ciel záviselo od množstva udaných a zadržaných osôb. Najplnšia bola väznica v júli 1766 – denný priemer takmer sedem väzňov. Najviac väznených v jeden deň – desať – bolo 25. – 28. júla 1766 (po svätajakubskom jarmoku) a 9. – 14. decembra 1768 (po svätomikulášskom jarmoku). Ak môžeme veriť zachovaným záznamom, najchudobnejším mesiacom v rokoch 1764 – 1769 bol apríl 1769 – bez jediného väzňa.

Piati muži a tri ženy sa ocitli v trnavskej väznici v rokoch 1764 – 1769 dvakrát, Juraj Švenda trikrát. Väčšina z nich spáchala krádež. Medzi „recidivistov“ nerátame ženy, ktoré spáchali smilstvo alebo cudzoložstvo a otehotneli. Prvý raz sa dostali do väzenia počas tehotenstva. Vtedy bol ich poklesok zdokumentovaný a potrestanie odložené. Po pôrode pravdepodobne zostali v Trnave, keď sa opäť ocitli v mestskom žalári. Katarína

Juhásová si „odsedela“ tri týždne a bola vyšľahaná, Katarína Ščerbová iba vyšľahaná a Mária Švajčíková bola pre dobro dieťaťa oslobodená od telesného trestu. Všetky boli vyhnané z Trnavy.

Rozprávanie o väzení by asi nebolo úplné bez informácie o úteku väzňov. V auguste 1764 počas veľkej búrky sa to podarilo Václavovi Chamratovi a Bartolomejovi Krajanskému, ktorí boli väznení za krádeže.

Na záver ešte dva dobové názory na trnavský mestský súd. Prvý pochádza od polyhistora Mateja Bela, ktorý uviedol, že „trnavské šibenice nebývali prázdne“. V roku 1734 bol Ján Majnera súdený za hanobenie a urážky. Okrem iného vraj povedal: „Trnavský magistrát malých zlodejov vešia, veľkých však prepúšťa“.

Mgr. Roman MACURA, foto: -eu-, kresba väžňa na stene väzenia v západnom krídle radnice

Použitie prameňov:

Štátny archív v Bratislave, pobočka Trnava, Magistrát mesta Trnava, Výsluchy 1764 – 1769, Súpis väzňov 1764 – 1769.

Hudobná jeseň, alebo tak trochu aj o počasí

Sled ročných období je jav koherentný, hoci navonok to pre nás ľudí pod dojemom prudkých klimatických zlomov vyzerá celkom inak. To vtedy, keď nás namiesto postupného jarného otepľovania prekvapia „plavkové“ dni, alebo naopak pomalé jesenné vädnutie, ktoré je prirodzeným pendantom budúročného jarného prebúdzania, ochladia dni dýchajúce takmer vianočnou atmosférou. Na tvári napísané – my nič, my muzikanti, hoci desať zakončení našich horných končatín by vedelo rozprávať, čie prsty sú prikladané na telo zeleno-modrej bodky za jednou z viet vesmírnej ságy.

Opozitom ku globálnej nestabilite počasia sa javí jesenná kultúrna mikroklima Trnavy, ktorá roky prichádza vo svojich stabilných prejavoch. Trnavské zborové dni a novinka v priestore vyhradenom pre vokálne umenie ZOOM+, DIV (Divadelné inšpiratívne vystúpenia) a, samozrejme, Trnavská hudobná jeseň, o ktorej bude v nasledujúcich riadkoch reč.

Po tom, čo sa v predchádzajúcich rokoch Trnavčanom predstavili v sólových partoch svetoznámych autorov napr. flauta, husle či hoboj, prichádza sluchové receptory poslucháčov tento rok potešiť klarinet (17. – 19. októbra 2008: Hudba v Trnave – Pocta klarinetu, Galéria Jána Koniarka, Kaštieľ v Dolnej Krupej, koncertná sieň Marianum). Janko Slávik, duchovný otec projektu a zakladajúci člen Moyzesovho kvarteta (azda najvýznamnejšieho telesa v oblasti interpretácie komornej hudby na Slovensku) v jednej osobe, pripravil aj v tomto roku naozaj „pochúľky“ z literatúry pre tento dychový nástroj. Stabilným prvkom je uvedenie premiéry diela slovenského autora a druhý rok i mimohudobné literárne osvieženie z dielne trnavského autora v kníhkupectve Artforum. Pre tento rok z pera a pier Pero Le Kveta (Erózia) a, samozrejme, hovory o klarinete.

V akusticky i architektonicky nádhernom Mariane sa vám 24. októbra prihovoria takí majstri hudobnej histórie ako W. A. Mozart či Johann Sebastian Bach, alebo Ján Levoslav Bella, prvý Slováč, ktorý sa pokúšal o vytvorenie opery v našej proveniencii (Kováč Wieland), zachované torzá s nemeckým námetom ju však odsunuli do nenávratna dejín.

A napokon 3. novembra sa v sugestívnych priestoroch trnavskej Synagógy premiérovo v Trnave predstavia HDV trio, mladí, no skúsení a mnohými koncertnými sálami Európy ostrieľaní jazzmani z Rakúska.

Zostáva len prekonať pohodlnosť svojej mysle a domácej pohovky, dopriať telu teplo kabáta najnovšej alebo niektorej z predchádzajúcich jesenných kolekcií a vykročiť na cesty za hudobnou jeseňou v Trnave.

František ČAVOJSKÝ

O umení nájsť si čas a priestor na tvorbu

Na jar tohto roka získal trnavský výtvarník Miloš Prekop na druhom ročníku festivalu Medzinárodná cena umenia Perla Adrie v talianskom meste Grottammare Cenu Parlamentu Talianskej republiky za maľbu. Festivalu bola venovaná veľká pozornosť v talianskych masmédiach. Slovenská časť vystavených umeleckých diel putovala ako samostatná výstava po ďalších talianskych mestách.

Skutočnosť, že Miloš Prekop už po druhý raz uspel v silnej konkurencii na tomto podujatí, však nie je jediný dôvod, pre ktorý sa Novinky z radnice rozhodli predstaviť ho stručne svojim čitateľom. Za sebou má päť autorských a viacero kolektívnych výstav na Slovensku a v zahraničí, jeho diela sú súčasťou viacerých umeleckých zbierok nielen v Európe, ale i v zámorí. Žije a tvorí v Ciferi, pracuje v Trnave, venuje sa grafickému dizajnu. Vo svojom pôsobení na území nášho mesta sa však nesústreďuje len na komerčne zamerané aktivity nevyhnutné na prežitie každého výtvarníka. Známe sú výstavy umelcov z trnavského regiónu na pôde Prekopovej súkromnej trnavskej galérie Andgallery, zväčša sa zameriavajúce na maľbu a umeleckú fotografiu, ktorých ročný súhrn sme mohli vídať pod názvom AnnDual aj v Západoslovenskom múzeu. Jeho finančne nenávratný entuziazmus pre propagáciu tvorby umelcov z trnavského regiónu je v súčasnej spoločnosti vzácny úkaz.

Prečo ste sa vybrali so svojou tvorbou práve na festival Perla Adrie v Taliansku? Ako je vnímaný v medzinárodnom kontexte?

Samozrejme, nie je to Bienále v Benátkach, ale vystavovalo tam viac než sto výtvarníkov z rôznych krajín. Kvalita tohto festivalu neustále rastie, o čom svedčia i vystavené diela. Predsedom poroty bol taliansky kritik Aarnaldo Colasanti, ktorý má reláciu o umení v talianskej televízii RAI UNO. Festival mal dobrú publicitu. Konal sa v historickej budove, v ktorej sa stretali v šesťdesiatych rokoch najvýznamnejší svetoví umelci.

Mohli by ste porovnať spoločenskú klímu vo vzťahu k výtvarným umelcom a umeniu u nás, konkrétne aj v Trnave, so zahraničím...?

Myslím si, že súčasný stav u nás najlepšie vystihuje príslovie „Doma nie je nikto prokrom“. Vzťah našej spoločnosti k výtvarným umelcom by som nerád komentoval. Posielal som svoje diela na viaceré výstavy v Taliansku a stretol som sa tam so záujmom o ne. Povedal som si, že keď nemôžem sám často cestovať, nech cestujú aspoň moje obrazy. Niekedy im závidím, že pobejú pekné mesta pri morskom pobreží.

Nemusíme však porovnávať len s Talianskom. Pred dvomi rokmi som vystavoval ako čestný medzinárodný hosť na výstave Stredočeský salón v Kladne. Bol som prekvapený, ako to mali zorganizované a zastrešené. Potešilo ma, že som bol oslovený len na základe mojej tvorby, nikoho z organizátorov som predtým nepoznal.

Čo robíte teraz a aké sú vaše plány do budúcnosti?

Venujem sa grafickému dizajnu a maľbe. Ale dnes je umením nájsť si čas a priestor na tvorbu. Pevne verím, že sa budem v budúcnosti čoraz viac venovať maľbe. Tak to mám v pláne.

-eu-, foto archív mp

SEDEM

Sedem je znakom plnosti, sedemdesiat vekom zrelosti, sedemstosedemdesiat rokov mesta je tradícia miesta a spoločenstva, ktoré preveril čas.

Aj tak by sa dala dekódovať malá knižka Bohumila Chmelíka *Sedem*, ktorá vyšla v nakladateľstve Tirna koncom augusta. *Sedem* krátkych textov, modlitieb, myšlienok hľadajúcich slová, otázok prekračujúcich horizont predmetnosti. Opierajú sa o skúsenosť dedovizne a túžby po vnútornom naplnení. Tak ako sa naplnili záverečné slová s odkazmi pod čiarou vystihujúcu dobu, v ktorej sa stráca pod vidinou peňazí, čísel a moci tep života.

Sedem textov vychádzajúcich z horizontály odzníeva vďaka vertikále, bez ktorej by slová stratili vnútorný zmysel. Vytvárajú tak kríž, ktorý rokmi nesieme na svojich pleciach, tak jednotlivci, ako aj spoločenstvo. Symbolika je naplnená do celistvosti práve vydaním knihy v čase, keď život na pleciah autora položil svoj siedmy kríž a mesto, na ktorom mu záleží a kde žije, slávi svoje sedmičkové jubileum.

-pt-, foto: -eu-

Zborník z Trnavských dní

Pri príležitosti 15. výročia Trnavských dní vyšiel zborník textov a postrehov venovaných pravidelnému stretávaniu trnavských rodákov. Prvá časť publikácie reflektuje na Rok mesta Trnava s mnohými zaujímavými historickými postrehmi a faktami. Archeológ Jozef Urmínský na základe najnovších objavov poukazuje na najstaršie osídlenie Trnavy, Jozef Roháč približuje osudy Trnavského privilegia z roku 1238 a určite zaujmú aj texty čerstvých držiteľov mimoriadneho ocenenia mesta profesora Jozefa Šimončíča (Historické medzníky Trnavy) a Hadriána Radvániho (Trnavská knižná kultúra). Druhá časť zborníka je zozbieraná z príspevkov a postrehov trnavských rodákov a návštevníkov podujatia Trnavských dní. Texty oboch častí sú ilustrované fotografiami a nechýbajú ani básne napríklad od Viliama Turčányho či Karola Kapellera. Záverečná časť rekapituluje vecne v číslach 15 rokov Trnavských dní, mená hostí počas jednotlivých ročníkov a faktografiu udalostí súvisiacich s podujatím. Zborník, ktorý vydalo mesto Trnava vo vydavateľstve Tirna, zostavili Peter Horváth, Mária Peciarová a Pavol Tomašovič.

-pt-

Promenády Trnavou

„Pod me promenádou po trnavských zákutiach, kde žili naši rodičia, starí rodičia, kde žijeme dnes aj my“

V dňoch osláv výročia mesta vyšla aj kniha pedagogičky a autorky viacerých básní a rozprávok pre najmenších čitateľov Evy Kopúnkovej *Promenády Trnavou*. V krátkych črtách, postrechoch a príbehoch odokrýva myslenie a atmosféru rôznych častí Trnavy zväčša zo začiatku druhej polovice dvadsiateho storočia. Rozprávania autorka vsadila do prostredia – mestská veža, korzo, trhy, promenáda, kamenný mlyn, Kopánka či Štrky – ktoré predstavuje tak, ako si ich uchovala prostredníctvom vlastnej skúsenosti či rozprávania Trnavčanov. Krátkymi historickými exkurzmi ich zároveň dáva do širšieho kontextu života mesta. Knihu graficky upravil a vydal jej syn Gabriel Kopúnek.

-pt-

Na oltári vonia ruža

Počas septembrových osláv jubilea mesta bol v zasadacej sieni Spolku svätého Vojtecha uvedený aj výber z literárnej tvorby Gabriely Gotthardovej Na oltári vonia ruža. Kniha je venovaná 80. narodeninám Viliama Turčányho a ilustrovaná dielami Teodora Tekela, výtvarnými prácami autorky knihy a jej dcéry Gabriely. Obsahovo pozostáva z citových reflexií na rôzne životné, umelecké či ľudské stretnutia, ktoré sú rozdelené do troch častí. Prvá s názvom identickým so samotnou knihou Na oltári vonia ruža reaguje na majstra a inšpirátora Viliama Turčányho, druhá, Babie leto, je zviazaná s deťmi a najbližšou rodinou, pričom obsahuje i rôzne „veršovačky a vinšovačky“. V tretej časti Asyndetické súvetie autorka reflektuje na rôzne osobnosti, priateľov a skupiny ľudí, ktorí ju oslovili. Formou básne sa predovšetkým snaží poukázať na dôležitosť jasných a čistých vzťahov. Trnavská verejnosť si časť tvorby docentky Gabriely Gotthardovej mohla už vypočuť aj počas podujatí Nočné verše promenád v podaní autorky. Knihu Na oltári vonia ruža vydalo vydavateľstvo B-print s finančnou podporou Katolíckej univerzity v Ružomberku a ďalších sponzorov.

-pt-

Odhaľme vykrádačov našej kultúrnej pamäti

V rubrike uvádzame zaujímavý príspevok čitateľa Tomáša Beňadika. Je výzvou pre nás, Trnavčanov, pozrieť sa kritickými očami po našom kráľovskom meste, klásť otázky, dávať podnety, navrhovať riešenia.

Bohumil CHMELÍK

Plastiky na Clementisovej ulici

Rád by som prispel do cyklu pátrania po kultúrnych pamiatkach aj ja. Pri prechádzke po sídlisku Družba som si totiž uvedomil, že na ulici Vladimíra Clementisa, približne z miesta, kde dnes stojí minifontánka s niekoľkými lavičkami, zmizlo niekoľko abstraktných plastiek z bieleho terazza (alebo niečoho podobného). Konkrétne sa tak muselo stať počas veľkej rekonštrukcie ulice približne pred piatimi rokmi. Keďže na plastiky si matne spomínam iba z detstva, zaujímalo by ma, o aké plastiky šlo, prečo boli odstránené (či z ideologického alebo dispozičného dôvodu) a kde skončili.

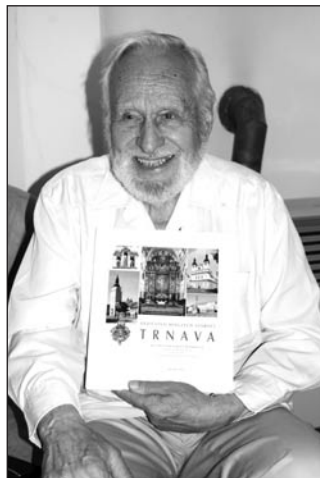
Keď som si totiž uvedomil, že naše na sochárske výtvyry nie až tak bohaté mesto bolo ochudobnené o ďalšiu z pamiatok, bolo mi to trochu ľúto, pretože, pokiaľ si dobre pamätám, mali čisto estetickú funkciu (nehodnotím stav z posledného obdobia – je možné, že boli devastované). Ak aj boli trochu „červené“, nemuseli byť úplne odstránené, pretože viem, že vedenie mesta sa pridržiava pravidla ponechať všetky dokumenty doby zachované. Respektíve – je zvláštne, že neboli premiestnené na niektoré z blízkych priestranstiev na sídlisku, ktorým by sa aspoň aká – taká estetická náplasz (aj dočasne) určite zišla. Toto platí dvojnásobne v prípade, že plastiky boli odinštalované len kvôli tomu, že nepasovali do architektonického plánu ulice.

Preto môj podnet možno ani nie je úloha pre detektívov – amatérov, ale otázka pre zodpovedných z vedenia mesta. Poteším sa, ak na moje otázky niekto poskytne uspokojivú odpoveď. Či už to bude detektív, alebo urbanista.

Tomáš BEŇADIK

Tajomstvo stroja času

Koncom júla navštívil naše mesto 92-ročný Russell Garcia s manželkou Ginou, ktorý za svojich priateľov a spolupracovníkov môže považovať Charlesa Chaplina, Orsona Wellsa, Louisa Armstronga, Ellu Fitzgeraldovú, Oscara Petersona a veľa iných osobností. Pri pohľade na tohto významného umelca určite každého napadne Goetheho myšlienka, že krásni mladí ľudia sú hračkou prírody, ale krásni starí ľudia sú umeleckým dielom.

Narodil sa 12. apríla 1916 v Oaklande, štát Kalifornia v USA. Odmalička inklinoval k vážnej hudbe, ale veľmi ho ovplyvnil aj džez, v prostredí ktorého vyrastal. Jeho imaginárnymi učiteľmi boli slávni hudobní skladatelia ako Stravinskij, Ravell, Debussy, ale aj Dvořák. Pätnásť rokov spolupracoval so skladateľom Henrym Mancinom a v Hollywoode komponoval hudbu pre Universal Studio. Ako skladateľ a dirigent spolupracoval s Ronaldom Reaganom v rozhlasovej šou This is Amerika. Na jeho konte je viac ako sto hudobných kompozícií, z ktorých najznámejšie sú k filmom Stroj času, Atlantída, stratený kontinent. Za hudbu k filmu Charlesa Chaplina Svetlá rámp získal Oskara.

Pre RS Bradlan bude posledný júlový deň roku 2008 veľmi pamätný, na skúške ich navštívil Russell Garcia. Vedenie Bradlanu, pani zbormajsterka Bc. Blanka Borbélyová, ale aj náhodní mladí návštevníci nemali pocit, že ich oslovuje významný hudobný skladateľ, aranžér a dirigent, čestný profesor čínskej univerzity v Changchune, ale jeden z nich. I keď Bradlanisti väčšinou už nie sú mladíci, vzhľadom na jeho vek sú vraj recyklovaní tínedžeri. Mali česť, že umelec s nimi nacvičil časť svojej piesne. Nešetril slovami chvály na spevákov a hlavne zbormajsterku. Russell Garcia neodmietol ani rozhovor pre náš časopis.

Na Slovensku ani v Trnave nie ste po prvýkrát. Aký dojem máte z našej krajiny a mesta?

Práve sme sa vrátili plní krásnych dojmov z Banskej Bystrice a predtým aj z Oravy. Trnava ako mesto sa nám veľmi páči, všade dýcha história. Máme radi staré mestá, staré kostoly, kde podlaha je taká stará, že je vyšliapaná a vlnovitá, tak isto aj lavice. Všade cítiť históriu a stopy, ktoré tu zanechala. V Amerike a na Novom Zélande nič podobné nie je, tam je všetko nové.

Celý život sa venujete hudbe, symfonickej aj džezu, ale najznámejšia je vaša filmová hudba. Tak isto ste aj aranžér a dirigent. Dávate niektoej z týchto činností prednosť?

Nikdy som nepracoval – celý život som komponoval hudbu a ešte mi na to aj platili. Minulý rok vyšlo CD s mojou filmovou hudbou. Je to dvojité CD z filmov, ktoré začínali v štyridsiatych rokoch. Jedným z tých neskorších filmov je Stroj času a Atlantída, stratený kontinent. Stroj času je film známy na celom svete, je to už filmová klasika. Tento film má dokonca svoje fankluby.

Spolupracovali ste s mnohými umelcami čiernej pleti. Ako na vás pôsobila rasová segregácia, hlavne medzi dvomi svetovými vojnami?

Všetci boli mojimi dobrými priateľmi a vôbec sme v tom čase nejaké rozdiely nevnímali. Rasová segregácia nebola po celej krajine, viac na juhu. Nemal som s tým žiadne problémy, lebo mám rád ľudí, všetkých bez rozdielu, či je čierny alebo zelený, skrátka, v tomto smere som farboslepý. Prežili sme celý život s myšlienkou pomáhať vytvoriť lepší svet bez rasizmu, bez vojen a bez nenávisťi.

Napísali a vydali ste aj knihy?

Áno, dve sú vlastne návodom ako komponovať hudbu a boli preložené do šiestich jazykov. Ďalšie knihy sú o svetom mieri a ako vyriešiť problémy s hrozbou vojen. Môj román má podobný názov ako Alica v krajine zázrakov, Veľmi zlé pocity v krajine, kde stále robia chyby. V duchu bahájskej viery som presvedčený, že ľudstvo tvorí jeden celok a že nadišiel deň, aby sa zjednotilo do jednej celosvetovej spoločnosti.

Vieme, že ste majiteľom Oscara za hudbu k filmu Charlesa Chaplina Svetlá veľkomiest. Aká bola vaša spolupráca s týmto slávnym režisérom?

Charles Chaplin na klavíri jedným prstom vyťukal ústrednú melódiu k filmu. Bol vynikajúci herec, tanečník, poznal všetky uhly ako má kamera snímať, ale nepoznal noty a vo filme musí byť melódia rozpísaná pre celý orchester, aby sadla na konkrétnu scénu. Keď mu na sklonku života chceli udeliť Oscara za hudbu k tomuto filmu, povedal, aby to dali Russovi, lebo práve on si to zaslúži. Trvalo dlho, než ma našli, lebo sme predali dom v Hollywoode, kúpili jachtu a dlhú dobu sme sa plavili po mori, než sme natrvalo zakotvili na Novom Zélande. Najskôr hľadali Russella, až potom Garcíu, ale nakoniec ma našli a mohol som si sošku prebrať.

Je tento nezištný postoj vo vašich umeleckých kruhoch bežný alebo výnimočný?

Charles Chaplin bol výnimočný človek a génius.

Spolupracovali ste v rozhlasovej šou This is Amerika so známym antikomunistom Ronaldom Reaganom, aj s Charlesom Chaplinom, ktorý vraj s komunistami sympatizoval. Komu patrili vaše sympatie?

Nemám rád komunizmus a Slovensko je teraz oveľa krajšie ako v období komunizmu. Charles Chaplin nebol komunistom, bol len na jednom ich stretnutí a potom sa to s ním už viezlo po celý život. Ronald Reagan bol mojim priateľom a riaditeľom spomínanej šou a ja som bol dirigentom. Nikdy sa mi ani neprisnilo, že bude prezidentom. Hľadal komunistov za každým stromom. Pravdepodobne by som teraz volil Obamu, lebo každý prezident bude lepší ako Bush a v podstate je to voľba medzi menším a väčším zlom.

Ste ctiteľom vážnej hudby, ktorá pretrvala storočia a má nám aj dnes čo povedať.

Myslíte, že aj súčasná hudba si v budúcnosti nájde svojich ctiteľov?

Mnoho súčasných skladateľov komponuje hudbu, ktorá nemá žiadnu melódiu, kvalitu nahradzujú hlučnosťou. Ale nájde sa aj krásna, pôvodná, melodická, rytmická a harmonická hudba, ktorá vyjadruje pocity ľudí a bude mať šancu aj v budúcnosti.

Poznáte aj niektoré osobnosti slovenského hudobného života?

Na koncerte, ktorý som dirigoval v Prahe, účinkovali aj umelci z Bratislavy. Veľmi sa mi páčil huslista Peter Michalica, ktorý je už mojím priateľom. Ešte tam účinkoval slovenský trubkár, ktorý perfektne hrá symfonickú hudbu aj džez. Žiaľ, nespomínam si na jeho meno.

Ďakujem za rozhovor.

Aj ja ďakujem a pozývam vás na Nový Zéland na oslavu mojej storočnice.

Pri pohľade na Russella Garcíu, jeho vitalitu počas celého únavného a horúceho letného dňa, nikto nepochybuje, že storočnicu sláviť bude! Určite objavil tajomstvo Stroja času a v malých dávkach ho odovzdáva svojmu okoliu.

Margita KÁNIKOVÁ, foto: autorka

Naše mesto a osobnosti v archíve rozhlasu

V dnešnej časti rozhlasového putovania v archíve Slovenského rozhlasu v spojení s Trnavou sa budeme venovať udalostiam, ktoré rôznym spôsobom zasiahli do života v meste a zároveň ich zachytili aj zvedavé mikrofóny rozhlasových redaktorov. V minulosti to bolo najmä prostredníctvom Západoslovenského krajského vysielania, ktoré, okrem svojho vlastného vysielania, pravidelne ponúkalo svoju produkciu aj na vysielacích okruhoch Bratislava a Hviezda (do roku 1970 stanica Československo). Tým, že sa po roku 1989 otvoril priestor v regiónoch, zmenila sa programová štruktúra, udalosti v Trnave sa z hľadiska rozhlasu stávali čoraz zaujímavejšími. Na druhej strane to súvisí aj s dobudovaním rozhlasových archívnych kapacít, s čím je spojená aj dôslednejšia archivácia spravodajských a publicistických príspevkov. Náš prehľad zachytáva niektoré udalosti v Trnave od roku 1969 až po hektické porevolučné roky.

■ **1969** – Téma Slovenského národného povstania sa preraktovala v rôznych obdobiach a rôznymi spôsobmi. Z tých minulých rokov však tematika niesla aj biľag preceňovania komunistického odboja nad demokratický a občiansky. V „dubčekovských“ rokoch sa aj historiografia snažila objektivizovať pohľad na SNP. V tomto čase vzniklo niekoľko relácií k 24. (1968) a k jubilejnému 25. výročiu povstania, ktoré sme si pripomínali v roku 1969. Aj keď už bolo po aprílovom vyhlásení normalizácie a nástupe Gustáva Husáka k moci, ešte nedostali väčší priestor kádre, ktoré prešli „komisionálnym“ preskúšaním. Pred mikrofónom hovorili v roku 1969 aktéri augustových dní z roku 1944 o prípravách a odchode trnavskej posádky do SNP. Spomínali Mikuláš Čorda, Jaroslav Smotek, Karol Kubíček, Ludovít Zvach a Viliam Mesík.

„V štábe posádky som mal za úlohu pripraviť mobilizáciu, kádre, trnavská posádka bola tak rozdelená, že časť bola už vonku, mali vyhľadať obranné postavenia a budovať ich. Bolo treba im a ich rodinám vysvetliť, že môže prísť k ťažkým bojom v meste i na ďalšom území. Vysvetľovať to vojakom bolo dosť nebezpečné. V Trnave bolo totiž dosť gardistov, bolo aj dosť Nemcov, ktorí, keď nie iné, by vedeli privolať posily. Utajená mobilizácia musela byť utajená až do poslednej minúty,“ spomínal jeden z povstalcov.

Návraty aktérov mali punc autenticity protifašistického boja a úprimnej snahy o potlačenie fašistického režimu, no autorské vstupy o partizánskych bojoch niesli so sebou pátos príznačný pre tieto témy. Najsilnejšie boli konkrétne zážitky: „Deň pred povstaním som dostal od veliteľa posádky rozkaz priviesť stodvadsať koní zo Senice, kde tieto kone boli zmobilizované pre potreby povstania. Keď sme 28. augusta ráno prichádzali k Trnave, už boli opevnenia porobené zo strany Bohdanoviec nad Trnavou. Kone sme potom rozdelili v roľníckych usadlostiach v Hrnčiarovciach a 29. augusta priviedli do Trnavy, kde sa zapriahli kone do vozov a išli na druhý deň cez Hlohovec, Topoľčany, Bošany až do Žarnovice,“ spomína jeden z povstalcov.

■ **1974** – K významným udalostiam kultúrneho života Slovenska sa nielen v tomto roku zaradilo zriadenie Divadla pre deti a mládež v Trnave, profesionálneho súboru, ktorý sa venoval špecifickej skupine diváka. V nasledujúcich rokoch ho všetka sláva ešte len čakala – možno aj preto, že scéna bola mimo Bratislavy, a tak nebola v zornom poli strážcov ideologickej čistoty kultúry. Redaktorka Brigita Letovancová sa pri otvorení DPDM rozprávala s riaditeľom divadla Jánom Rybárikom. Nové divadlo začalo svoju činnosť predstavením hry Osvalda Záhradníka Prekroč svoj tieň. Predpoludním pri tejto príležitosti zasadal v Trnave výbor česko-slovenského strediska medzinárodnej organizácie, ktorá združovala pracovníkov divadiel pre deti a mládež. Koncepcia divadla sa rodila od

začiatku roka a základ súboru tvorili čerství absolventi Vysokiej školy múzických umení. „Rozmýšľali sme, ako začať a premiéru sme pripravovali niekoľko dní, no najmä nocí. Teším sa aj na účasť ministra školstva, i na samotného autora, ktorý si príde pozrieť naše naštudovanie hry,“ povedal riaditeľ tesne pred premiérou.

Keďže trnavská scéna si za krátky čas získala priazeň divákov a neraz aj divadelnej kritiky, na nejednej z premiér bol aj redaktor či redaktorka s rozhlasovými mikrofónom. V prvých rokoch napríklad vypovedali hercov, ktorí boli typickí pre DPDM (Z. Krónarovú, M. Zednikoviča, A. Šiškovú), inokedy sa prišli porozprávať s režisérom či autormi hry. V rozhlasovom archíve je niekoľko príspevkov z aktuálnych premiér Divadla pre deti a mládež či Trnavského divadla. Napríklad, po dvadsiatich rokoch existencie divadla v Trnave (v r. 1995) nahrávala redaktorka Hana Beranová s novou generáciou tvorcov. Tí, ktorých oslovila, mali za sebou len tri inscenácie – J. Hansman, M. Rovňák, J. Viliakovský: „Okrem toho, že prišiel celý jeden ročník, ešte sú tu aj ďalší dvaja mladí režiséri Michal Spišák a Soňa Ferancová. Ten program máme, aby sme robili divadlo, aby bolo pre diváka pohladením, chceme robiť opak, čo sa deje vonku, aby inscenácie neboli ďalším balvanom starostí pre toho diváka. Skôr by mal odchádzať usmiaty, alebo s inými myšlienkami. Nejde o ľahký žáner, nie komédie, ale aby hry mali myšlienkové zázemie,“ hovoril herec Michal Rovňák. Moderné divadlo predstavovalo podľa mladých tvorcov napríklad aj spájanie herectva, hudby, tanca či spevu. „My by sme chceli vytvoriť niečo, čo sme začali už v škole, čiže by sme robili pohybové dielne, prišli sem ľudia, ktorí vedú spievať. Teraz nastáva stále viac situácia, že si rozumieme,“ povedal režisér a umelecký šéf I. Blahút.

■ **1988** – Tento rok a rok 1989 sa niesli aj v znamení výmeny a doplnenia uprázdnených miest cirkevných funkcionárov. Titulárny biskup lunenský, neskôr arcibiskup. V roku 1988, po smrti biskupa apoštolskej administratúry Júliusa Gábríša, bol do funkcie menovaný Ján Sokol. Koncom osemdesiatych rokov prišlo aj k obsadeniu funkcie arcibiskupa. Trnava bola mestom, kde sídlil zástupca týchto dvoch funkcií v jednej osobe. Podľa redaktora Ladislava Balka sa inauguráciou arcibiskupa splnila túžba národa mať vlastného arcipastiera. Menovaním arcibiskupa vznikli nové vzťahy aj medzi diecézami. Redaktor sa vtedy Jána Sokola pýtal, aké povinnosti z toho pre nového arcibiskupa vyplývajú: „Metropolita má bedliť nad tým, aby sa viera a cirkevná disciplína svedomite zachovávali. Keby sa vyskytli problémy, má na to upozorniť rímskeho veľkňaza. Ak by niektorí sufragáni zanedbali kanonickú vizitáciu, má ju arcibiskup vykonať podľa pokynov schválených apoštolským stolcom. Ale to má oznámiť a na to upozorniť apoštolský stolec. Ak sa uprázdni v jeho provincii biskupský stolec, má v zmysle právnych predpisov právo určiť diecézneho administrátora tam, kde nie sú vymenovaní právoplatní konzultori. Myslím si, že vznikla teda u nás na Slovensku štruktúra, akú každá provincia má mať, tým, že dostala svoju hlavu, konkrétne v mojej osobe. Vzniká tu nový vzťah k štátnej správe a štátnej správy k cirkevnej hierarchii. Táto hierarchia je tu, a teda predstavitelia štátnej správy budú v otázkach náboženských rokovať vždy s predstaviteľmi cirkvi. Predtým sa stávalo, že tu boli medzičlánky. Moja predstava je po tejto skutočnosti, ktorá sa stala po dohode cirkevných predstavených a štátnej správy, taká, že sa bude jednať na týchto úrovniach,“ povedal Sokol.

Rozhlasový archív skrýva dva príspevky, jeden z menovania trnavského biskupa, ďalší z menovania arcibiskupa. Oba príspevky sú však všeobecné, bez konkrétností.

■ **1991** – Tieto roky sú typické pre transformáciu nášho hospodárstva – a najmä veľkých podnikov, ktoré stratili svoje odbytišťa. Jedným z takýchto podnikov boli aj Trnavské automobilové závody, štátny podnik. Vtedajšia kvalita sortimentu vyrábaných vozidiel

bola kolísavá, nehovoriac o efektívnosti výroby. Aj keď dnes už vieme, ako sa vyvinula situácia v automobilovom priemysle v našom meste a regióne, je zaujímavé sledovať snahu vtedajších politických orgánov naštartovať transformáciu výrobného programu, ktorý bol problematický. Pre tieto problémy prišiel do Trnavy v roku 1991 predseda federálnej vlády Marián Čalfa. Spreádzali ho aj členovia slovenskej vlády. Pri tejto príležitosti sa ministra Jozefa Belcáka redaktor Ján Jánoši opýtal, ako riešiť situáciu v závode. „Trnavské automobilové závody sú podnikom pre Trnavu nosným. Momentálne je možné povedať, že podnik má problémy najmä odbytového charakteru, dôkazom je skutočnosť, že kováčňa pracuje na 1/3 kapacitu. Problémy sú aj s odbytom úžitkových vozidiel. Pokiaľ ide o kováčňu, nemá dostatok zákaziek. Musí sa orientovať na menšie zákazky. A súčasne rokujeme s rôznymi zahraničnými firmami o tom, aby bola využitá v širšom rozsahu, na plnú kapacitu. Pokiaľ ide o výrobu spojok, tam je koncepcia a príprava nových výrobných programov a spolupráca so zahraničnými partnermi najviac rozbehnutá. Ide o nemeckého partnera a dnes rokovania postúpili tak, že k 1. januáru 1992 by mohol vzniknúť spoločný podnik na výrobu spojok, kde by spojky moderného charakteru boli vyrábané v množstve milión kusov. Pokiaľ ide o úžitkové vozidlá, rozbehli sme rokovania s rôznymi firmami, európskymi, a predpokladám, že v priebehu budúceho roka by sa to podarilo vyriešiť. Modernými metódami odbytu a manažmentu sa TAZ podarilo znížiť odbytovú neschopnosť vozidiel, že robila opatrenia, že aj formou lízingu predávajú tieto vozidlá.“ Minister Jozef Belcák skonštatoval, že znižovanie zamestnanosti v tomto podniku je závislé od realizácie krokov manažmentu. Závody sú v takom stave, že majú vysoké zásoby i dlžoby a pokiaľ sa nič nezmení, platobná neschopnosť podniku bude len narastať. V rozhlasovom archíve má návšteva predsedu federálnej vlády i ministrov formu spravodajského príspevku.

1991 – Z podnetu trnavskej iniciatívy Verejnosti proti násiliu bolo v Trnave v marci 1991 verejně zhromaždenie občanov mesta. Vznikla platforma Za demokratické Slovensko. Jej vedúci predstavitelia ich oboznámili s dôvodmi ich odčlenenia. Predseda vlády Vladimír Mečiar hovoril o inom pohľade na vnímanie politickej reality. Hovoril o sociálnych reformách, postavení ekonomiky a rozdieli česko-slovenského a slovenského chápania budúcnosti a ďalšieho smerovania republiky. Stretnutie bolo v Trnave, no tematicky ani obsahovo sa rozhlasový príspevok Trnavy nedotýkal.

■ **1992** – Po dlhších peripetiách sa podarilo presadiť zriadenie Trnavskej univerzity. Koncepcií a názorov na fungovanie i pomenovanie univerzity bolo veľa, no základom bolo vytvoriť také zameranie fakúlt, aké boli historicky doložené na starej univerzite v Trnave v rokoch 1635 – 1777. V novembri 1992 bola slávnostne inaugurovaná nová univerzita, ktorá dostala prívlastok trnavská. O správnosti vzniku univerzity svedčí aj to, že niektoré z fakúlt sa počas posledných rokov dostali na popredné miesta v odbornom hodnotení (najmä Pedagogická fakulta TU). Moderátor pri uvádzaní príspevku pripomenul závažné výhrady Ministerstva školstva a vedy SR i slovenskej vlády k vzniku univerzity. Redaktor Peter Toman zdôraznil záujem zahraničných i domácich funkcionárov z univerzít, poslancov federálneho zhromaždenia i trnavských mestských poslancov. Primátor Trnavy Imrich Borbély odhalil bustu Petra Pázmáňa vo foyeri štátneho podniku, projektovej organizácie Stavoprojekt, ktorý bol v likvidácii a postupne uvoľňoval priestory novej univerzite. Samotná inaugurácia bola v Trnavskom divadle, pričom najväčší záujem prítomných podľa spravodajského príspevku zožal rektor univerzity Anton Hajduk. Hovorili aj ďalší predstavitelia verejného života. „Trnavská univerzita naplňa zmysel univerzity ako takej, už svojou odvahou, povedzme už aj postaviť sa na odpor hlasom, ktoré sa dožadujú jej zrušenia. Svojou otvorenosťou voči všetkým.

V tom vidím základný argument pre Trnavskú univerzitu. Ona sa nebojí vypočuť si aj inak zmýšľajúcich a práve v slobodnom dialógu chce nájsť pravdu. To je poslaním každej univerzity,“ povedal rozhlasovým poslucháčom poslanec Slovenskej národnej rady Ján Čarnogurský.

■ 1997 – Detský domov v Trnave si pripomenul 100. výročie svojho založenia. Pri tejto príležitosti tam rozhlas vyrobil predvianočnú reláciu, ktorá mapovala osudy niektorých chovancov domova. Jedna z chovaníc, Terka Baloghová, spomínala na svoj život v domove i situáciu v rodine. Poslucháči si vypočuli aj príbeh Márie, matky dvoch detí, ktorá sa až v dospelosti dozvedela, že žijú aj jej súrodenci. Relácia mala typickú predvianočnú atmosféru a s Trnavou ju spájali osudy chovancov detského domova.

Sedem zastavení v rozhlasovom archíve je siedmimi možnosťami ako zachytil rozhlas v toku dejín aj život nášho mesta. Niekedy sa síce politické či spoločenské udalosti diali akoby popri bežnom živote Trnavy, no vždy tvorili jej súčasť – aj keď Trnava bola len akousi kulisou politických či spoločenských pohybov. Sedem príspevkov rozhlasových redaktorov však začlenilo Trnavu do väčšieho celku, a tak nepriamo umožnilo propagovať naše mesto v celoslovenskom či (do roku 1993) aj vo federálnom kontexte.

Martin JURČO

Použitá pramene:

Dobré ráno (zostrih). Rozhovor s Jánom Sokolom. Aut.: Ladislav Balko. Vyrobita Hlavná redakcia spravodajstva. Bratislava, Česko-slovenský rozhlas na Slovensku. Vys.: 15. 6. 1988. Archív zvukových dokumentov Slovenského rozhlasu, AFR 8 422.

Kontakty – príbehy o láske a neláske. Aut.: M. Čeganová a J. Bleyová. Vys.: 23. 12. 1997. Vyrobia Odborná redakcia aktuálnej publicistiky. Archív zvukových dokumentov Slovenského rozhlasu, AFR 9582 / 1-2.

Otvorenie Divadla pre deti a mládež v Trnave. Hlasy a ozveny. Odmenené relácie 7a. Aut.: Brigita Letovancová, rôzni. Vyrobita Redakcia Západoslovenského krajového vysielania. Bratislava, Česko-slovenský rozhlas. Vys.: (1.9.) 1974. Archív zvukových dokumentov Slovenského rozhlasu, AFR 2 497.

Rádiožurnál – večerný. Návšteva premiéra FV ČSFR v TAZ Trnava. Aut.: Ján Jánoši, Zuzana Štukovská. Vyrobita Hlavná redakcia spravodajstva. Bratislava, Slovenský rozhlas. Vys.: 18. 9. 1991. Archív zvukových dokumentov Slovenského rozhlasu, AFR 11 631.

Rádiožurnál – večerný. Rozhovor s premiérom V. Mečiarom. Aut.: Ján Jánoši. Vyrobita Hlavná redakcia spravodajstva. Bratislava, Slovenský rozhlas. Vys.: 8. 3. 1991. Archív zvukových dokumentov Slovenského rozhlasu, AFR 11 278.

Rádiožurnál – zostrih. Slávnostné otvorenie Trnavskej univerzity. Aut.: Peter Toman. Vyrobita Hlavná redakcia spravodajstva. Bratislava, Slovenský rozhlas. Vys.: 8. 11. 1992. Archív zvukových dokumentov Slovenského rozhlasu, AFR 12 512.

Rozhlasové noviny. Inaugurácia arcibiskupa Jána Sokola v Trnave. Aut.: Ladislav Balko. Vyrobita Hlavná redakcia spravodajstva. Bratislava, Česko-slovenský rozhlas na Slovensku. Vys.: 10. 9. 1989, Archív zvukových dokumentov Slovenského rozhlasu, AFR 10 011.

Večer pri mikrofóne. Spomienky príslušníkov bývalej trnavskej posádky účastníkov SNP pri príležitosti 25. výročia SNP. Aut.: Dušan Zimen.. Vyrobita Hlavná redakcia propagandy. Bratislava, Česko-slovenský rozhlas na Slovensku. Vys.: 28. 8. 1969. Archív zvukových dokumentov Slovenského rozhlasu, AFR 2 274.

Zrkadlenie (zostrih). Aut.: Hana Beranová. Vyrobita Hlavná redakcia spravodajstva – Zrkadlenie. Slovenský rozhlas. Vys.: 4. 2. 1995. Archív zvukových dokumentov Slovenského rozhlasu, AFR 13 771.

Quo usque tandem abutere patientia nostra?

Sneh bol vysoký a jeho povrch krytý tenkou ľadovou škrupinou. Muži sa hodiny plazili horou v tme. Prvý z nich sa čas od času zastavil a ďalekohľadom s nočným videním dôkladne pozoroval terén pred sebou. Bol december 1984. Briezďilo sa. Chlapov trápila zima, mrzli im prsty, uši a nosy. „Kedy už budeme v tom poondiatom Rakúsku?“ pýtal sa Žoržo, dýchal do palčiakov a klepal zubami. „Ešte vydrž, emigrant, dostať sa na západ, to predsa niečo stojí,“ povedal prvý prevádzkač a dodal: „Myslím, že už sme tam, ale istota je guľomet!“

Pred úsvitom sa zo sivej hmly vynorili nejasné obrysy horskej chaty. Za hodinku slnko ožiarilo vrcholy štítov, začali sa tmoliť prví lyžiarci a vleký sa škripavo pohli. Otvorili chatu a horský vodca na ňu priprenil jeden menší a jeden veľký oznam. Vtedy prvý prevádzkač schoval ďalekohľad a zavelil: „Ideme.“ Premrznutý Žoržo sa horko ťažko postavil a roztrase ne sa približoval k chate, na ktorej bol okrem ponuky dňa v slovenskom jazyku vyvesený aj veľký transparent s nápisom „Vitajte v slobodnej zemi“.

Svedkami kanadského žartu s „vydarenou emigráciou“ na chate Srdiečko boli aj členovia trnavskej skupiny Pramene, ktorí vtedy hrali v hoteli Jánošík v Liptovskom Mikuláši a vyšli si zalyžovať na Chopok do Jasnej. Bol s nimi aj fanúšik skupiny, exot s prezývku Šuchmanský, ktorý husto prepletal svoje výrok ťažko definovateľným „kch“ a nový, Slovkoncertom dosadený bubeník Jeník Korger z Valmezu s povestou najlepšieho rozbíjača hudobných skupín. Chudákovi „emigrantovi“ Žoržovi sa nikto dlho nesmiel. Všetci vedeli, že na skutočný pokus o únik za železnú oponu by mohol doplatiť aj horšie, než len omrznutým nosom.

Večer bol v Jánošíku guľatý švédsky stôl zafažený jedlom a alkoholom. Partia „orgánov“, lampasákov a eštabákov slávila narodeniny súdruha Capa, jedného zo šéfov Zboru národnej bezpečnosti v Liptovskom Mikuláši. Do tesilového gala nahodený súdruh Cap sa postavil k stolu a dlhý rad gratulantov sa pohol smerom k nemu. Kvety, darček, úsmevy, potriasanie pazúrmí. Zrazu Cap udrel čelom prvého gratulanta do nosa, potom ďalšieho, a napokon každého v rade, len ženy vynechal. Boli to údery hodné riadneho capa. Občas sa objavila aj krv, ale z chlapov neuhol nik. Jeden gratulant si po rane oboma dlanami chytil sklonenú tvár a zostal bez pohybu stáť pri švédskom stole. Naša kapela k tomu hrala Prišiel mi k svátku gratulovať Olda a obľúbenú Stalinovu pieseň Suliko.

Kaviareň praskala vo švíkoch. V boxe skupiny Pramene sedeli sochár a medailér Alfonz Groma, Fín Rikardo prezývaný Capicka a Rakúšan Franz, ktorí pracovali na výstavbe modernej celulózky v Ružomberku. Nechýbal ani Šuchmanský a fanúšik našej skupiny – Kubánc prezývaný Šaba, ktorý bol spolu s partiou mladých Arabov v nejakom tajnom výcvikovom tábore pri Martine. Hovorilo sa, že sa tu učia lietať.

Franz sledoval vyčítanie Capa a povedal: „Ked to rópit u nas v Austria, ja pónat karate, ja kópnut na kulicky a nema tóktor, Cáp nema níc.“ „Quo usque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? položil Groma rečnícku otázku. Fín Capicka, ktorý stále nosil čapicu s brmbolcom, sa upriamril na iný problém. Pozrel na nášho klávesáka Rudka Kajčoviča a povedal: „Si smutna.“ Nieкто utrášil: „Ušla mu frajerka.“ „Iteme poserat vecer pre teba nový frajerka.“ Prišiel čašník prezývaný Ono, priniesol speváčke Milke Babkovej džús s ľadom, aj keď ľad kvôli hlasu nikdy nechcela, pozrel na Gromu kalnými očami a súhlasne vyhlásil: „Ono, a butere Katarína...“

Parquet bol plný. Cap vláčil po parkete svoju partnerku ako mech zemiakov. Príslušníci s opuchnutými nosmi vytvorili kruh a tleskali. To už sa v kaviarni Jánošíka objavili s dievčatami aj Šabovi kolegovia Arabi. V Martine mali zakázaný vstup do podnikov, lebo raz z interiéru hotela Turiec urobili kôlničku na drevo.

Capovi prišli zablahoželať aj dve vysoké šarže z vysokej vojenskej školy. Páčilo sa im, prišli do boxu za kapelou a pýtali sa, či by sme neurobili koncert pre vojakov v kasárňach. V boxe práve vtedy s nami driemal aj spoločensky unavený priateľ, doktor – urológ, ktorý mal prezývku

Frenky. Zrazu sa nečakane prebral a vypálil na vysmiate šarže otázku: „Kde ste boli v šesťdesiatom ôsmom, keď nás obsadzovali Rusi?“ Vojaci rozzúrene vyskočili a kričali, že ho „nechajú odvést v železech“. Groma sa postavil pred nich a začal im vysvetľovať po latinsky, že matka je istá, otec neistý a tiež, že „omnia mea mecum porto...“ Než sa vojaci spamätali, prepasírovali sme Frenkyho cez výčap do bezpečia. Šarže znechutene odišli, napriek tomu, že ich Šuchmanský ubezpečoval, že jeho otec plukovník, kch, učí na vojenskej škole dejiny, čo bola svätá pravda.

O nejaký čas si k nám sadli takí dvaja veľkí chlapi a začali nadávať na republiku. Groma ma pod stolom kopol, ja som hneď potom dokopal celú kapelu a išli sme hrať. Dali sme predlúhú rundu, ale chlapiská pri našom stole stále sedeli. „Kto je to vlastne ten Frenky?“ pýtal sa jeden, ktorému kolega hovoril Vlado. „Nik nevie, nikdy sme ho nevideli,“ povedal Groma. „Len prišiel k stolu, povedal, že je Frenky, a potom zmizol.“ Prikývli sme. Po poslednej hudobnej runde sa v našom boxe objavilo niekoľko supov, ktorých sme nepoznali, a tí začali rozoberať rok 1968. „V šesťdesiatom ôsmom sme nevedeli, kade máme ísť...“ hovoril jeden z nich a čakal, či sa pridáme. „Námestníkov je zle,“ rozptýlil jeho očakávanie čašník Ono. O chvíľu už námestníka odvádzali dvaja supi per pazuch na WC.

Povstali noví bojovníci. „Máme kočky, ideme piť!“ kričali a zavelili: „Idete s nami!“ Ďalší si želal: „Zahrajte ešte Lili Marlen!“ „To nehráme,“ povedal som. „Tak zahrajte sovietsku hymnu!“ Veľký chlap Vlado hneď na to výhražne oznámil, že dá zatknúť každého, kto nemá tú malú červenú knižočku. Rozbíjač kapiel Jeník Korger sa cítil ako ryba vo vode: „To ti teda reknú, Makare, tady v Mikuláši je bohovská partie...“

Alfonz Groma vstal a opäť sa pustil do rímskych citátov. Provokatéri zneisteli. Vďaka tomu sa nám z kaviarne šťastne podarilo uniknúť rovnakou cestou, ktorou sme pred chvíľou upratali urológa Frenkyho.

Pokúšal som sa zaspáť, no v hoteli sa strhol obrovský hurháj, treskot, a rozbité sklo padalo z výšky spolu s vločkami čerstvého snehu. To Arabi so Šabom práve robili z jednej hotelovej izby Jánošíka kôlničku na drevo.

Čas plynul. Ešte veľa známych i neznámych ľudí viac či menej úspešne emigrovalo na západ. Nik neveril, že sa v zdraví dožije politického prevratu. Keď sa to napokon predsa len v novembri 1989 stalo, nakrátko sme takmer osprosteli od šťastia. „Orgáni“ a eštabáci sa takticky stiahli do zázemia. Na miestach, kde ešte donedávna kraľovali, sa začala objavovať iná garnitúra.

V lete 1991 som opäť hral v Jánošíku v poradí so štvrtou zostavou skupiny Pramene. Keď som v jedno predpoludnie vošiel do kaviarne, neveril som vlastným očiam. Akoby niekto aj s kapelou ušiel pred provokatérmi, bol preplnený rovnakým osadenstvom ako v ten večer, keď tam súdruh Cap v decembri 1984 oslavoval narodeniny. Všetci napäto sledovali dianie na obrazovke. Bolo 21. augusta a v Moskve sa bojovalo. Ortodoxní ruskí komunisti urobili protigorbačovský puč a vyzeralo to na znovuzrodenie Sovietskeho zväzu. Páni v preplnenom boxe začali oslavovať svoj návrat.

Sadol som si ku Gromovi a Šuchmanskému. Groma sa spýtal, či vieme, prečo postavili Liptovskú Maru. Po chvíli ticha povedal: „Predsa, aby sa Slovenské národné povstanie skončilo námornou bitkou...“. Potom povedal, že aj on bol disident, lebo robil sochám partizánov do číjmy šesť prstov. Pochválil aj bývalých členov PS VB, rezidentov a agentov v preplnenom boxe, že nie sú alkoholicky zbabelí, lebo niektorí už, napriek rachotu tankov, sladko pochrapkávali. Chlapisko Vlado sa ale zrazu prebral, inštinktívne odhalil vnútorného nepriateľa, povedal hik, a že nás dá všetkých zavrieť. Potom odkvácol.

O niekoľko hodín oznámila agentúra TASS, že komunistický puč v Moskve bol potlačený. Šuchmanský sa pozrel na televízor, potom na box so spiacimi „starými štruktúrami“, poslal im hromadný bozk a povedal: „Vitajte, kch, v slobodnej zemi!“

Marián MRVA

Trnavský športový kaleidoskop

Filip Praj – nevšedný talent z chýrnej streleckej liahne areálu Štrky

■ **MEMORIÁL MARIÁNA HIRNERA** – Mestská športová hala patrila účastníkom tretieho turnaja mužov, Memoriálu poslanca MZ a trnavského hádzanára storočia Mariána Hirnera. Za vedenie mesta, spoluorganizátora spomienkového podujatia, privítal aktérov na pôde Trnavy jej viceprimátor Ing. Vladimír Butko. Putovný pohár primátora si prvý raz odniesli Považskobystričania z MŠK HANT. Zverenci Františka Šulca nenašli premožiteľa ani v jednom súboji. Ďalšie poradie: 2. ŠKP Bratislava, 3. HK 47 Trnava, 4. TC THP Topvar Topoľčany. Trnavskí tréneri Lubomír Ivanovič – Ondrej Sakar mali k dispozícii 17-členný káder. Za najlepšieho brankára vyhlásili domáceho Tomáša Justa. „S prípravou na novú sezónu sme oficiálne začali 21. júla. Extraliga je rýchlejšia, výbušnejšia a dynamickejšia než prvá liga. Presvedčili sme sa o tom aj v 3. ročníku Memoriálu Mariána Hirnera, kde sme v súbojoch s extraligovou dvojicou ťahali za kratší koniec. Veľké oči teda v najvyššej súťaži nemáme. Som však presvedčený, že naše mladé, perspektívne mužstvo si v tejto sezóne medzi elitou obrúsi ostrohy a postupne vykročí na cestu oprášenia slávnych rokov mužskej hádzanej v Trnave,“ povedal L. Ivanovič. Vedúcim nášho extraligového nováčika je bývalý brankár Peter Kučera: „Aktívne som sa hádzanej venoval rovných 20 sezón. S Mariánom Hirnerom sme začali v doraste, tam mi robil náhradníka. Medzi mužmi sa pozície vymenili. Naša spolupráca bola výborná. Stali sa z nás kamaráti doslova na život a na smrť. Keď sa mi darilo, podporoval ma – a naopak. Medzi brankármi išlo o zriedkavú symbiózu. Nebýva častým zvykom, aby dvaja konkurenti na brankárskom poste si takto navzájom drukovali. Až keď už Marián bol extratriedou a mne sa žiadalo častejšie chytať, na sedem rokov ma klub uvoľnil do susedných Piešťan.“ Pri otvorení Memoriálu Mariána Hirnera 2008 si prítomní uctili minútou ticha aj pamiatku bývalých trnavských hádzanárov – Františka Smolku, Jaroslava Jaroša, Milana Jedličku a Ivana Matúša, ktorí nás tento rok navždy opustili.

■ **OSLAVA V MARATÓNKACH** – Beh zdravia lesoparkom Kamenný mlyn v Trnave pozval milovníkov dlhých tratí na svoju 29. kapitolu. Stalo sa tak v utorok 2. septembra. Mesto Trnava usporiadalo túto tradičnú oslavu založenia tamjšieho Klubu rekreačného behu, najstaršieho na Slovensku (vznikol 2. 9. 1977), v spolupráci s Trnavským olympijským klubom, centrom voľného času Kalokagatia a Mestským bežeckým klubom Tyrnavia. Rodina kondičných a rekreačných bežcov sa dala do pohybu pri malom amfiteátri trnavského lesoparku. Trať merala 8 910 m. Hlavné pole malo pred sebou tri kolá, no tí menej zdatní mohli bežať jeden, alebo dva okruhy. Vecné ceny, venované trnavskou mestskou samosprávou, nečakali na prvých v cieľi, ale na vyzrebovaných z celého bežeckého poľa. Najrýchlejšia bola úspešná dvojica domácich vytrvalcov Luboš Ferenc (obhajca lanského prvenstva) – Štefan Lehen (vo vitríne má zlato a bronz z majstrovstiev SR v maratónskom behu). Medzi ženami triumfovala Jana Puškárová, tohtoročná majsterka SR na 3 000 m cez prekážky. Poradie (8 910 m): 1. – 2. Luboš Ferenc a Štefan Lehen (obaja Fešák Team Trnava) 32:47 min, 3. Milan Vago (TJ STU Trnava) 35:39, ... 12. Jana Puškárová (AŠK Slávia Trnava) 39:42.

■ **TRNAVSKÁ LETNÁ ŠACHOVÁ LIGA** – Aj vo svojom 2. ročníku sa hrala pod heslom Šach pre všetkých – všetci pre šach. Ing. Július Gajarský, predseda usporiadajúceho ŠK Komplet Trnava – Modranka: „Na programe bolo šesť turnajov v bleskovom šachu. Jednotlivé kolá postupne vyhrali: Milan Szitkey, Branislav Sekera, Miloš Šarmír, Pavol Malár,

Jozef Veselský a Alexander Nicolini. Celkovo sa turnajov zúčastnilo 38 hráčov z ôsmich klubov a jeden (zatiaľ) neregistrovaný šachista. Každému účastníkovi sa do konečného poradia započítali tri najlepšie výsledky. Absolútne prvenstvo získal Pavol Malár pred Jozefom Veselským (obaja Zentiva Hlohovec) a Milanom Szitkeyom (Lok. Trnava). Poďakovanie za podporu a pomoc pri zabezpečení podujatia vyslovujem členom nášho klubu, predovšetkým Tomášovi Lukáčovi, ale aj zástupcom ŠK Lokomotíva Trnava a ŠK Hydina Cífer.“

■ PRÁCA S TENISOVOU MLAĎOU NA VÝBORNÚ – TC Slávia Trnava, a. s., bol vlni jediným klubom s dvoma zlatými medailami z tenisových majstrovstiev Slovenska mládežníckych družstiev. Tituly získali mladšie žiačky a dorastenci. Navyše, starší žiaci pridali do klubovej vitríny strieborné medaily. Mesto Trnava ocenilo tieto skvelé úspechy vo svojej ankete o najlepších športovcov: tenisti akciovej spoločnosti Slávia obsadili v rebríčku slovenského Ríma 1. miesto spomedzi všetkých mládežníckych družstiev 2007. Ani tento rok nenia v klube ustúpiť z medailových pozícií. Do šiestich záverečných turnajov národného šampionátu žiactva a dorastu postúpilo až päť slávisťických tímov. Prvé z nich získalo zlaté medaily družstvo starších žiačok (do 14 rokov). V žilinských M-SR hrali Trnavčanky v zostave: Silvia Krištofovičová, Petra Lančaričová, Linda Hercegová, Pavla Frišová, Natália Leskovská, Sarah Mária Juráková. Zverenyky Richarda Nebylu počas troch dní v meste pod Dubňom postupne zvíťazili nad TK Mladost Košice 7:0, nad TK Slávia Agrofert Bratislava 4:3 a nad TK Inter Bratislava 5:2. Tréner R. Nebyla: „Naše staršie žiačky si v Žiline počínali nad očakávanie, veď v tejto vekovej kategórii sme s titulom nerátali. Pri žrebe prvého súpera, Mladosti Košice, nám žičilo šťastie. Druhý súboj, s favorizovanou Sláviou Agrofert, bol predčasným finále. Oporou tohto bratislavského tímu je úradujúca majsterka Európy Petra Uberalová. Rozhodujúcimi sa však ukázali duely hráčok číslo tri, štyri a päť, kde naše dievčatá – ešte stále dievčatá – do kategórie mladších žiačok – triumfovali nad bratislavskými súperkami. Zo záverečných dvoch štvorhier stačilo uspieť v jednej, čo sa nám podarilo. Vo finále, proti Interu, sme si už majstrovskú šancu nenechali vziať.“ Spravodajstvo o ďalšom účinkovaní mládežníckych družstiev TC Slávia, a. s., v M-SR 2008, ale aj o vynikajúco obsadenom mužskom turnaji ATP Challenger Trophy v Trnave prinesieme v ďalšom čísle nášho mesačníka.

■ IBA TRNAVA S DVOMA PRVOLIGOVÝMI DRUŽSTVAMI – Najvyššia celoštátna súťaž v dráhovom golfe miešaných družstiev má za sebou dve kolá ročníka 2008/09. Úvod bol na programe 26. a 27. júla v Žiline a vyhrala ho trnavská Adara 2000. Medzi jednotlivcami mali Trnavčania v zápole pod Dubňom šesťčlenné zastúpenie na medailových priečkach: v kategórii mužov zvíťazil Ladislav Derzsi pred Reném Šimanským, nad 46 rokov bol prvý Michal Putnoky pred Lubošom Andrásšym a Františkom Drgoňom (všetci Adara Trnava), juniorka Lenka Tarandová (GK Trnava) skončila tretia. Ďalšie prvotligové body rozdeli 6. a 7. septembra vo Vyšných Ružbachoch. Trnava, ako jediná, postavila dva tímy: Adara bola piata, GK šiesty. Ján Tolarovič (GK) obsadil medzi mužmi druhý stupienok, rovnako aj jeho tímová kolegyňa Lenka Tarandová medzi ženami. Súťaž seniorov nad 46 rokov bola opäť v trnavskej ríži, zvíťazil Luboš Andrásšy pred Františkom Drgoňom. Tabuľka prvej ligy po 2. kole: 1. MTGC Prievidza 14 bodov; 2. ŠK Adara 2000 Trnava 9; 3. GK Bratislava 8; 4. MTGK Brezno 8; 5. GK Bankov Košice 3; 6. GK Trnava 1.

■ SKVELÝ SÚČET TRINÁSTROČNÉHO FILIPA PRAJA – Majstrovstvá SR 2008 v športovej streľbe v Trnave (brokové disciplíny) vyhral v disciplíne double trap talentovaný Trnav-

čan Filip Praj. Reprezentant SR dosiahol na strelnici v Štrkoch skvelý výkon. Poradie: 1. Filip Praj (ŠKP Trnava) 193 bodov (z 200 možných): 50 + 48 + 49 + vo finále 46, 2. Štefan Magyarics (ŠSK Barczy Bratislava) 176, 3. Kvetoslav Mihálik (ŠKP Trnava) 172. „Je priam neskutočné, aký výkon predviedol iba 13-ročný Filip Praj,“ zložil mu kompliment reprezentačný tréner Ing. Branislav Slamka a pokračoval: „Nielenže dosiahol slovenský rekord mužov (nad 21 rokov), juniorov (19 / 20-roční) a kadetov (do 18 rokov), no jeho celkový súčet je na úrovni svetového rekordu v tejto disciplíne. Keďže v športovej streľbe sa za svetové rekordy rátaajú iba výkony na vrcholných súťažiach, počnúc olympijskými hrami a končiac Svetovým pohárom, nemôže byť výsledok mladého Trnavčana uznaný za vyrovnaný svetový rekord. Filip má však pred sebou veľkú streleckú kariéru.“ Nový majster SR navštevuje Športové gymnázium v Trnave. V ankete o najlepších športovcov mesta Trnava 2007 získal prvenstvo v kategórii mládeže.

■ **DESAŤROČNÉ JUBILEUM ŠK MIMA** – Futsalová extraliga sa už rozbehla na plné obrátky. Ešte pred štartom jej novej sezóny pripravil ŠK Mima Divus Trnava tlačovú konferenciu, vôbec prvú v histórii tohto športu. Pracovníci médií sa na nej dozvedeli o zámeroch jubilujúceho klubu (vznikol 23. júna 1998). „Najvyššiu celoštátnu súťaž vo futsale, pôvodne sálový futbal, hráme deviatu sezónu. Raz sme boli strieborní (2002), tri razy bronzoví (2001, 2003, 2006),“ načrel do štatistiky prezident klubu a jeho zakladateľ Marek Ondrejka. Podľa slov riaditeľa ŠK Mima Gabriela Majerníka, cieľom trnavských futsalistov je skončiť v základnej časti extraligy, spomedzi 12 mužstiev, do 4. miesta. „V tom prípade by sme neradi hrali druhé husle ani v play off,“ dodal. Zmena nastala na trénerskom poste. Doterajšieho kouča M. Ondrejku, ktorý sa chce v Mime naplno venovať manažérskym povinnostiam, vystriedal 54-ročný Peter Cíсар, vlastníaci futbalovú A-licenciu. V minulosti pôsobil pri mládežníckych reprezentáciách SR, aj ako asistent trénera Justína Javorka v ligovom Spartaku Trnava. „Káder zostal cez leto takmer nezmenený. Konfrontácie so zahraničnými súpermi mi v príprave umožnili zabudovať do mužstva ďalších mladých chlapcov, vrátane dvoch posíl zo Šale. Približne osemdesiat percent zverencov poznám z môjho trénerského pôsobenia vo »veľkom« futbale,“ povedal P. Cíсар. Kapitánska páska sa ušla Milanovi Balážovi, za jeho zástupcov určil tréner dvojicu Peter Sládeček – Matúš Kunka. „Všetci sme naladení na tú istú nôtu. Noví hráči dobre zapadli do kolektívu. Tréner nás pozná, veď sme prešli – až na pár výnimiek – jeho rukami. V extralige chceme ísť do semifinále,“ vyslovil prognózu kapitán Baláž. Káder tvorí 16 hráčov: reprezentačný brankár Dalibor Repa, Andrej Kralovič, Miroslav Málik, Matúš Kunka, Jozef Genčúr (účastník tohtoročných akademických MS), Milan Baláž, Roland Ferencei, Marián Nagy, Luboš Kopčan, Milan Macho, Dalibor Semanko, Peter Sládeček, Stanislav Holíč, Marek Šiška, Luboš Adámek, Juraj Palkovič. Prípravné zápasy (prvé tri s prvooligistami, štvrtý s druhooligistom): Mima – Ferencváros Budapešť 1:1 (gól Trnavčanov: Genčúr), Mima – CC Jistebník (ČR) 5:3 (Baláž 3, Genčúr, Kunka), Aramis Budapešť – Mima 3:4 (Genčúr 2, Sládeček, Šiška), Tango Brno – Mima 2:4 (Kopčan, Sládeček, Macho, Repa). „Rozpočet klubu na novú sezónu je doteraz najvyšší – 1,1 milióna Sk (36 513 €). Všetky domáce extraligové stretnutia hrá náš tím v KYMA Aréne v susedných Hrnčiarovciach nad Parnou,“ informoval viceprezident klubu Lubomír Táčovský. V ŠK Mima Trnava pamätajú aj na výchovu vlastných talentov. V tamojšom SOU strojárskom začala od nového školského roku pôsobiť špecializovaná futsalová trieda, prvá svojho druhu na Slovensku. Je akreditovaná Ministerstvom školstva SR a Trnavským samosprávnym krajom.

Pestrý športový program k oslavám Pohár primátora mesta Trnavy do vitríny basketbalistiek Šamorína

■ **POD DERAVÝMI KOŠMI AJ MKS ZABRZE** – Medzi hlavné športové podujatia veľkolepých septembrových osláv 770. výročia udelenia výsad slobodného kráľovského mesta a v rámci Tradičného trnavského jarmoku patril 7. ročník medzinárodného basketbalového turnaja žien o Pohár primátora. Pripravil ho BK AŠK Slávia, pod vedením predsedníčky klubu Terézie Jakobovičovej, v úzkej súčinnosti s mestskou samosprávou. Trojdňové zápolenie vo sviatočnej Trnave otvoril člen mestskej rady, predseda komisie MZ pre mládež a šport Karol Opatovský. Sily si zmeralo päť klubov z Česka, Poľska a SR. „Pred rokom s prehľadom získal hlavnú trofej extraligový Inpek UKF Nitra, teraz bola konkurencia vyrovnannejšia a o prvenstve basketbalistiek z južného Slovenska sa rozhodlo až v poslednom súboji,“ konštatoval poslanec MZ a športový riaditeľ turnaja Ján Jobb. Prvý raz štartovali v Trnave basketbalistky z partnerského poľského mesta Zabrze, vedené koučom Andrzejom Bartoszmom. Ako najmladšie družstvo si Polky odniesli osobitnú cenu, tortu s emblémom TRNAVA 770. Upekla ju mladá Trnavčanka Lívia Hodulíková. Konečné poradie: 1. BK Šamorín, 2. BK AŠK Slávia Trnava, 3. BK Příbor – všetky po 7 bodov, 4. BK Michalovce 5 bodov, 5. MKS Zabrze 4 body. Najlepšou strelkyňou turnaja sa stala Lucie Rektoříková (BK Příbor), za najplatnejšiu hráčku vyhlásili domácu Mariannu Hodulíkovú. Trnavské zvereny trénera Juraja Lukoviča vyhrali nad poľským MKS 80:43, severomoravskému Příboru podľahli 77:80 až po predĺžení, neskorším víťazkám zo Šamorína uštedrili jedinú prehru 46:59 a Michalovciam naložili výprask 92:43.

■ **JARMOČNÁ CYKLISTICKÁ ČASOVKA** – Usporiadatelia z CK Generali Trnava pozvali všetkých milovníkov cestnej cyklistiky na 16. kapitolu časovky jednotlivcov, nazvanej Trnavských 6 666 metrov. Jarmočné podujatie finančne podporil mestský magistrát a viacerí sponzori. Preteky na tejto nevšednej vzdialenosti majú v Trnave už vyše storočnú tradíciu – najrýchlejšie ju prešiel v začiatkoch, za 11:59,2 min, domáci Augustín Vrchovský. Bolo to 27. septembra 1896! Cyklisti odštartovali do tohtoročnej časovky na konci Trnavy, pri letisku Kopánka, v sobotu 13. septembra. Zároveň sa rozdeľovali body v rámci 17. kola Slovenského pohára Masters. Napokon prišli na rad milovníci kondičnej a masovej cyklistiky – bez rozdielu veku, výkonnosti a kvality bicykla. Výsledky v tomto masovom randevú vyznávačov dvojkoľesových „tátošov“ neboli prvoradé. Súčasťou masového festivalu časovkárov na Malženickej ceste sa stalo aj vyhlásenie absolútneho poradia Trnavskej cyklistickej ligy 2008. Body rozdeľovali v štrnástich častiach (jazdili sa od apríla do augusta) a staršie vekové skupiny v každom kole zvýhodnili organizátori časovou bonifikáciou. Konečný rebríček: 1. Karol Lipovský 625 bodov, 2. Marián Valášek (obaja CK Master Team Trnava) 609, 3. Luboš Malovec (Olympik Trnava) 600, 4. Marián Hlbocký 586, 5. Jozef Uličný 560, 6. Ladislav Duboš st. (všetci CK Generali Trnava) 558.

■ **ZUZANA ŠTEFEČEKOVÁ ZAVINŠOVALA TRNAVE K JUBILEU** – Športová strelkyňa Zuzana Štefečeková, držiteľka striebornej medaily z nedávnych Hier XXIX. olympiády v Číne, bola najväčším diváckym ťahákom majstrovstiev Slovenska v brokových disciplínach v Trnave. Priaznivcom športovej strelby sa predstavili i ostatní olympionici – Danka Barteková, Erik Varga a Mário Filipovič. Svoj strelecký kumšt však predviedli aj ďalší medailisti z vrcholných svetových a európskych podujatí posledných sezón. Nitrianska rodáčka Z. Štefečeková (nar. 15. 1. 1984), členka Strediska štátnej športovej reprezentácie Ministerstva vnútra SR, vyrástla na svetovú trapistku práve na trnavskej strelnici. „V tamojšom športovom gymnáziu maturovala a jej materským klubom stále je ŠKP Trnava,“ prezradil reprezentačný tréner Ing. Branislav Slamka, ktorý ju priviedol v Pekingu k doteraz najväčšiemu úspechu. Sympatická medailistka z OH 2008 teda symbolicky priniesla strieborný olympijský „kov“ do Trnavy

práve počas sviatočného septembrového víkendu centrálnych osláv. Štefečeková, Filipovič a junior Stanko sa stali majstrami SR v trape, D. Barteková, Pistovčák a junior Ďuračka získali zlaté medaily v skeete.

■ **VÍTAZNÁ TROFEJ DO ČESKA** – Okrúhle výročie povýšenia Trnavy na slobodné kráľovské mesto pozdravili aj rekreační futbalisti. Areál ŠK Rapid Hrnčiarovce nad Parnou patrili aktérom 2. ročníka medzinárodného turnaja o Pohár riaditeľa Ústavu na výkon trestu odňatia slobody. Zúčastnili sa ho príslušníci z väzenských služieb troch štátov. Poradie: 1. Stráž pod Ralskem (ČR), 2. Zareby (Poľsko), 3. Hrnčiarovce n. P. (usporiadajúci tím podľahol poľským kolegom 0:1 a s českým mužstvom hral 2:2). Najlepším brankárom sa stal Matěj Bohuněk (ČR), v poli sa najviac páčili výkony domáceho Viktora Šmidoviča. Hlboké zážitky si účastníci turnaja odniesli aj z prehliadky trnavských pamätihodností, návštevy jarmočniska a z prijatia v reprezentačných priestoroch našej mestskej radnice. Aktuálne spravodajstvo o ďalších zaujímavostiach z trnavskej telesnej kultúry nájdú záujemcovia na internete: www.trnava.sk alebo www.prednadravie.sk (rubrika Športové správy), prípadne si môžu propozície jednotlivých mestských podujatí vyžiadať na trnavskom čísle telefónu 32 36 129 (referát športu MsÚ na Trhovej 3).

Jaroslav LIESKOVSKÝ

Organizačné zabezpečenie Vianočných trhov

Tohtoročné Vianočné trhy v Trnave sa uskutočnia v čase od 1. do 22. decembra na Trojičnom námestí a Hviezdoslavovej ulici. Kultúrne podujatia budú na Trojičnom námestí a na Hlavnej ulici.

Čas predaja počas vianočných trhov bude od 10.00 do 21.00 h, minimálne do 18.00 h. Stánky s občerstvením budú otvorené od 10.00 do 21.00 h.

Uzávierka prihlášok komerčných predajcov je 31. 10. 2008. Prihlášky je možné poslať poštou na adresu: Mesto Trnava, Riaditeľstvo VT 2008, Trhová 3, 917 01 Trnava alebo mailom na adresu: info@trnava.sk

Bližšie informácie poskytuje MsÚ – odbor dopravy a komunálnych služieb,

Ing. Jozef Jakubec, vedúci odboru, tel.: 033/3236104, e-mail: jozef.jakubec@trnava.sk
referát obchodu a služieb, tel.: 033/3236103

PhDr. Marcela Šulganová, marcela.sulganova@trnava.sk

Ján Hasenovič, jan.hasenovic@trnava.sk

Recepty zeleninových jedál z Dní zdravia

Špenátové guľky

Potrebuje: 0,5 kg na drobno pokrájaného špenátu, 2 vajčka, 4 – 5 strúčikov cesnaku. Hladkú múku podľa potreby, aby vzniklo husté cesto. Soľ, korenie, maslo.

Suroviny zmiešame, guľky primeranej veľkosti ukladáme na pekáč vymastený maslom a zapečieme v trúbe. Posypeme strúhaným syrom.

Recept do súťaže zaslala RNDr. Lýdia Micháleková

Recept z kurzu zdravej výživy: Šalát z naklíčenej mungo fazule

Potrebuje: šálku (1,8 dl) naklíčenej mungo fazule, 1 na drobno nakrájanú zelenú papriku, 1 šálku lahôdkovej kukurice, 2 na jemno nakrájané póry, 2 polievkové lyžice petržlenovej vňate, 2 polievkové lyžice olivového oleja, Solčanku.

Premiešame, ochutíme Solčankou a olejom podľa chuti.

Rubriku vedie: MUDr. Bohumil Chmelík

O prevencii a liečbe bolesti chrbtice

Kancelária Zdravé mesto Trnava vás pozýva na prednášku šiesteho ročníka cyklu Zdravie všetkými pohľadmi (Škola verejného zdravia) na tému Vertebrognenný algický syndróm, bolesti chrbta – prevencia a liečba z pohľadu rehabilitácie, ktorá sa uskutoční 2. októbra o 17.00 h v zasaďačke na Trhovej ulici 2 (býv. Tatrasklo).

Prednášať bude PhDr. Janka Jurgová, vedúca fyzioterapeutka, Fakultná nemocnica v Trnave

Garant: prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD., Trnavská univerzita

Nové informácie o zdravej výžive

Kancelária Zdravé mesto Trnava vás pozýva na prednášku šiesteho ročníka cyklu Zdravie všetkými pohľadmi (Škola verejného zdravia) na tému Výživa a zdravie – nové informácie o zdravej výžive, ktorá sa uskutoční 30. októbra o 17.00 h v zasaďačke na Trhovej ulici 2. Prednášať bude doc. Ing. Margaréta Kačmariková, PhD., Trnavská univerzita

Garant: prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD., Trnavská univerzita

Európska kampaň Zdravé pracoviská

– Dobré pre teba, dobré pre podnik

Z iniciatívy Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci bola 13. júna 2008 vo všetkých krajinách Európskej únie oficiálne spustená dvojročná kampaň zameraná na hodnotenie rizík. Jej cieľom je poukázať na to, že zníženie počtu úrazov a chorôb z povolania môže byť dosiahnuté aj vďaka lepšiemu hodnoteniu rizík na pracovisku. Kampaň je určená hlavne malým a stredným podnikom a mikropodnikom, najmä vo vysoko rizikových odvetviach ako je stavebníctvo, zdravotníctvo, poľnohospodárstvo.

Na Slovensku prebieha eurokampaň pod názvom Zdravé pracoviská – Dobré pre teba, dobré pre podnik. Súčasťou kampane je Európska cena za dobrú prax, na základe ktorej Úrad verejného zdravotníctva SR plánuje vyhlásiť národnú súťaž Zdravý podnik s Cenou hlavného hygienika SR za dobrú prax pre víťaza národného kola.

V rámci kampane sa uskutoční od 20. – 26. októbra 2008 Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Počas Európskeho týždňa BOZP Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave organizuje Deň otvorených dverí.

Deň otvorených dverí sa bude konať v stredu 22. 10. 2008. Počas neho RÚVZ Trnava ponúka pre zamestnancov a zamestnávateľov konzultácie ako aj prednášky o legislatíve týkajúcej sa hodnotenia rizík na pracovisku, o možných rizikových faktoroch práce a pracovného prostredia a ich účinkoch na zdravie zamestnancov. Bude možnosť aj oboznámiť sa s prácou odboru Preventívneho pracovného lekárstva na Limbovej ul. č. 6 ako aj odboru Objektívizácie a hodnotenia faktorov prostredia (laboratória) na Halenárskej ul. č. 23.

Pozn: Internetová stránka <http://hw.osha.europa.eu> poskytuje pomoc vo forme materiálov ku kampani vrátane letákov, plagátov, informačných letákov, informačných e-fact, prezentácií v Powerpointe, internetových bannerov a zhrnutia kampane, a pod.

*Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave,
odbor preventívneho pracovného lekárstva
MUDr. KOLLÁROVÁ Ľubica, vedúca odboru (kollarova@ruvwztt.sk)*

8. októbra o 16.00 a 18.00 h

v kine Hviezda

NESTARNÚCE MELÓDIE

kultúrno-spoločenský program
pri príležitosti Medzinárodného
dňa seniorov

Účinkujú Karol Čalik, Zdeno Sychra
a hudobná skupina Pramene Vstupné
pre seniorov je bezplatné. Vstupenky
budú k dispozícii
v TINS-e od 3. októbra 2008

14. októbra o 16.00 h

**v zasadacej miestnosti mestského
zastupiteľstva**

MOŽNOSTI BÝVANIA V MESTE

TRNAVA V NÁJOMNÝCH BYTOCH

A UBYTOVNIACH

Prednáška v rámci Programu
hospodárskeho a sociálneho rozvoja,
prednáša Mgr. Beata Slováková, odbor
sociálny – bytový referát, Mestský
úrad v Trnave

Kalokagatia – Centrum voľného času

Trnavská Kalokagatia – Centrum voľného času, pripravila v školskom roku 2008/2009 pre deti materských základných, stredných škôl a dospelých takmer tridsať krúžkov z rôznych oblastí, kde môžu rozvíjať svoj talent a zdokonaľiť svoje vedomosti.

Tanec, hudba, výtvarné umenie:

Prípravka na tanec, hip-hop, break dance, disko tance, brušné tance, hra na gitaru, hra na elektrickú gitaru, hudobná skupina, výtvarný a keramický krúžok, práca s drôtom, hravý klavír, detský folklórny súbor Trnavček

Šport:

Dievčenská gymnastika, šach, stolný tenis, turistika, streľba zo vzduchovky, joga, kalenika, kurz sebaobranu

Cudzie jazyky:

Anglický jazyk pre začiatočníkov a pokročilých

Počítačová gramotnosť:

Základy práce s PC, Word, Excel a grafický skicár, programovanie a tvorba webstránok

Iné krúžky:

Plastikovní modelári, Press klub
Informácie a prihlášky do jednotlivých záujmových útvarov získate v Kalokagatii – Centre voľného času, Strelecká 1, tel: 32 36 697, 32 36 696, web: <http://cvc.trnava.sk>

Divadlo Jána Palárika

veľká sála

1. streda 10.00 h ■ **PEKIELKO A ANJELÍNKA**

2. štvrtok 19.00 h ■ **800 MÍL PO AMAZONKE**

3. piatok 10.00 h ■ **OSTROV OBJAVOV**

7. utorok 10.00 h ■ **AMERIKA**

8. streda 19.00 h ■ **VŠETKO O ŽENÁCH**

9. štvrtok 10.00 h ■ **FAUST A MARGARÉTA**

10. piatok 19.00 h ■ **MATKA – DAB Nitra**

13. pondelok 19.00 h ■ **Dni zahraničných**

Slovákov – GALAPROGRAM

14. utorok 19.00 h ■ **TRUTH STORY**

15. streda 19.00 h ■ **BALKÓN**

17. piatok 19.00 h ■ **MANŽELSKÉ HRY**

23. štvrtok 10.00 h ■ **MACO MAŤO HLADÁ**

HNIEZDO – VEREJNÁ GENERÁLKA

24. piatok 10.00, 14.00 ■ **MACO MAŤO HLADÁ**

HNIEZDO – PREDPREMIÉRY

25. sobota 15.00 h ■ **GRAND PRIX**

Slovakia, Slovenská asociácia kulturistiky, fitness a silového trojboja

26. nedeľa 16.00 h ■ **MACO MAŤO HLADÁ**

HNIEZDO – PREMIÉRA

28. utorok 19.00 h ■ **INKOGNITO**

29. streda 10.00 h ■ **CYMBELIN**

29. streda 19.00 h ■ **ČERTICE, DJGT Zvolen**

30. štvrtok 10.00 h ■ **BUDKÁČIK A DUBKÁČIK**

31. piatok 19.00 h ■ **VŠETKO O MUŽOCH**

štúdio

11. sobota 19.00 h ■ **BOLA RAZ JEDNA DEDINA**

23. štvrtok 19.00 h ■ **PLEŠATÁ SPEVÁČKA**

Building na Rybníkovej vás pozýva

14. októbra o 19.30 h B'S CINEMA – Gone Baby Gone – Zbohom, Bejby (USA 2007), réžia: Ben Affleck, hrajú: Casey Affleck, Amy Ryan, Morgan Freeman, Ed Harris... Projekcia filmu s diskusiou. Vstup voľný.

21. októbra o 19.30 h COFFEE HOUSE – prídte si posediť pri výbornej káve z celého sveta a popočúvať gospelovú, jazzovú, škandinávsko-fudovú muzičku v nezvyčajných

úpravách v podaní: Stano Počaji – gitara, vokál, loops, Caroline Hitland (Nórsko) – spev

28. októbra o 19.30 STAV SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI, MUDr. Peter Osuský, CSc. Lekár, vysokoškolský pedagóg, prorektor pre medzinárodné vzťahy na Univerzite J. A. Komenského v Bratislave. Prednáška s diskusiou. Vstup voľný.

Západoslovenské múzeum

Hlavná budova, Múzejné námestie

Expozície:

Archeológia, Gotická Trnava, História mesta, Ázijské umenie, Kampanologická expozícia, Oratórium, Ľudová hrnčína, Ľudový odev západného Slovenska, Príroda Malých Karpát

■ KRÁSA ZAŠLÝCH ČIAS

expozícia z historických zbierok

■ ŠTEFAN CYRIL PARRÁK – TRNAVSKÝ ZBERATEĽ

nová expozícia

■ SAKRÁLNE PAMIATKY

Reinštalácia expozície

Výstavy:

■ TIRNAVIA 2008

Regionálna výstava poštových známok vernisáž 23. októbra o 17.00 h, výstava potrvá do 26. októbra

■ TERČE SPOLKU TRNAVSKÝCH

OSTROSTRELCOV

do 31. januára 2009

■ SALÓN 2008

Bienále najnovšej tvorby členov Združenia výtvarných umelcov západného Slovenska do 16. októbra

■ TRNAVA VO VÝTVARNOM UMENÍ

Obrazy z umeleckej zbierky ZsM do 31. decembra

■ MIKULÁŠ SCHNEIDER TRNAVSKÝ

UMELEC NÁRODA

do konca roka 2008

■ ZAVIATE ČASOM

Výstava skamenelín z paleontologickej zbierky múzea do 30. marca 2009

■ ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA

Keramika Ferdiša Kostku zo zbierky Š. C. Parráka

■ EXTERNÁ VÝSTAVA

ROMAN KRČ-KRELL: SOCHÁR VÍZIÍ

Divadlo Jána Palárika od 1. do 31. októbra

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava

Expozície:

PAMÄTNÁ IZBA MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO, DEJINY CIRKEVNÉHO HUDOBNÉHO SPOLKU, DVORANA SLÁVY DOBRA

■ ETUDY Z DREVA

Výstava hlavolamov prevzatá z Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene od 1. októbra do 31. decembra

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY – OLÁHOV SEMINÁR

Námestie sv. Mikuláša 10

■ WILLIAM SCHIFFER

ŽIVOT A DIELO SOCHÁRA A MEDAILÉRA expozícia

■ AJ KEĎ SA VŠETKO MINIE, MY NIE

Dlhodobá výstava v spolupráci so SSV

■ HISTORICKÝ EX LIBRIS

zo zbierok ZsM v Trnave do 28. februára 2009

Galéria Jána Koniarka

Kopplova vila, Zelený kričiek 3
Ondrej Zimka – Obratník Zimkorožca
Milina Zimková – Babie leto
generačná výstava rodiny Zimkovcov
do 26. októbra

Synagóga – Centrum súčasného umenia
Halenárska 2
■ Ondrej 4: Kapitalistický realizmus
výstava mladého slovenského sochára
do 26. októbra

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

■ **1. októbra o 10.00 h**
MEDZINÁRODNÝ DEŇ HUDBY
Živý koncert. Účinkuje skupina Dixieland pri
ZUŠ M. Schneidera Trnavského v Trnave pod
vedením Petra Bunčeka
Hudobné oddelenie KJF v Trnave, Ul. M.
Schneidera Trnavského 5

■ **10. októbra o 10.00 h**
ZÁCHRANÁRI MEDZI NAMI
Stretnutie detí s hlavným výcvikárom
spoločnosti Rescues Slovakia Petrom
Martinákom a jeho štvornohým
záchránárom
Záhrada KJF v Trnave

■ **13. – 18. októbra**
EURÓPSKY TÝŽDEŇ MIESTNEJ DEMOKRACIE
Hlavné podujatia:
Záhada vtácej záhrady
Stretnutie detí s jubilujúcim spisovateľom
Jánom Beňom. V rámci cyklu Kniha a ešte
trochu viac.

13. októbra o 10.00 Oddelenie pre deti KJF
v Trnave

13. októbra o 12.30 Pobočka Prednádražie,
ZŠ Ul. K. Mahra

■ **15. októbra o 8.00 h**
INTERNET PRE SENIOROV
Druhá časť cyklu vzdelávania
Študovňa KJF v Trnave

■ **15. októbra o 17.00 h**
Jan-Matěj Rak: JEŽKOVY VVOČI
Gitarový virtuóz uvedie známe i menej
známe pochody, foxtroty a blues
legendárneho hudobného skladateľa
Jaroslava Ježka.

V spolupráci s Českým spolkom v Trnavskom
regióne
Hudobné oddelenie KJF v Trnave, Ul. M.
Schneidera Trnavského 5

■ **16. októbra o 17.00 h**
PROMENÁDY TRNAVOU
Prezentácia novej knihy poviedok
Trnavčanky Evy Kopúnkovej
Čítareň KJF v Trnave

■ **14. októbra**
DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ V KJF V TRNAVE
exkurzie (termín pre kolektívne vstupy
treba vopred dohodnúť v študovni KJF,
v pobočkách osobne alebo telefonicky)
registrácia a obnova členstva na jeden rok
bez poplatku,
odpúšťanie sankčných poplatkov pri vrátení
dlho požičaných kníh
Všetky oddelenia a pobočky KJF v Trnave

JESENNÉ PRÁZDNINY V KNIŽNICI

■ **30. októbra o 10.00 h**
JESENNÁ TVORIVÁ DIELŇA PRE DETI
oddelenie pre deti KJF v Trnave

■ **31. októbra o 10.00 h**
JESENNÝ VEDOMOSTNÝ MILIONÁR
oddelenie pre deti KJF v Trnave

■ **TRNAVA**
Písomná súťaž pre deti venovaná 770.
výročiu povýšenia Trnavy na slobodné
kráľovské mesto
september – október 2008
Súťažné otázky nájdete na pobočkách
a v oddelení pre deti

TRNAVSKÉ ZBOROVÉ DNI 2008

XX. ročník medzinárodného festivalu speváckych zborov pod záštitou ministra školstva SR

■ 9. október – štvrtok

19.00 h – Kostol Najsvätejšej Trojice

I. FESTIVALOVÝ KONCERT

spevácky zbor gymnázií mesta Trnava
CANTICA NOVA

robotnícky spevokol BRADLAN
miešaný spevácky zbor TIRNAVIA

■ 10. október – piatok

14.00 h – Kostol Najsvätejšej Trojice

II. FESTIVALOVÝ KONCERT

A kategória – sakrálna hudba
VOX ANTIQUA, Debrecén, Maďarsko
PIE GAUJAS, Sigulda, Lotyšsko
MUSICA OECONOMICA PRAGENSIS, Praha,
Česká republika
KAMMERCHOR DETMOLD, Detmold, Nemecko
RESONANS CON TUTTI NG. Krocza Zabrze,
Poľsko
TIRNAVIA, Trnava, Slovensko

20.00 h – Kostol sv. Jakuba

III. FESTIVALOVÝ KONCERT

SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE FESTIVALU TZD 2008

Dievčenský spevácky zbor POLANKA,
Česká republika

Pavol Remenár, barytón, sólista SND

Trnavský komorný orchester
Trnavský festivalový zbor
Georg Friedrich Händel: MESIÁŠ (výber
z oratória)

■ 11. október – sobota

11.00 h – kino Hviezda

IV. FESTIVALOVÝ KONCERT

B kategória – svetská hudba
VOX ANTIQUA, Debrecén, Maďarsko
PIE GAUJAS, Sigulda, Lotyšsko
MUSICA OECONOMICA PRAGENSIS, Praha,
Česká republika
KAMMERCHOR DETMOLD, Detmold, Nemecko
RESONANS CON TUTTI NG. Krocza Zabrze,
Poľsko
TIRNAVIA, Trnava, Slovensko

14.30 h – radnica, Hlavná ulica 1

Prijatie zbormajstrov a hostí u primátora mesta

17.00 h – kino Hviezda

V. FESTIVALOVÝ KONCERT ZBORY ZBOROM

*Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky*

DNI SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ 2008

venované Slovákom žijúcim na Dolnej zemi (Chorvátsko, Maďarsko,
Rumunsko, Srbsko)

PODUJATIA V TRNAVE

Pondelok 13. októbra

10.00 h Prijatie delegácie u predsedu
Trnavského samosprávneho kraja

11.00 h Prehliadka mesta

13.00 h Prijatie u primátora
mesta Trnavy

15.00 h Mestská veža,

Trojčinné námestie

DETSKÝ ODEV SLOVÁKOV NA DOLNEJ ZEMI V MINULOSTI

Otvorenie dokumentárnej výstavy,
autor: Slovenské národné múzeum,
Báčsky Petrovec, Srbsko

19.00 h Divadlo Jána Palárika

PAMÄŤ RODU

Galakonzert sólistov a súborov Slovákov
na Dolnej zemi

Program kina Hviezda

1. – 2. 10. ■ ZABUDNUTÝ OSTROV
17.30 a 19.30 h
3. – 6. 10. ■ SUPERHRDINA
17.30 a 19.30 h
7. 10. ■ FILMOVÝ KLUB
8. 10. NEPREMIETAME
9. – 13. 10. ■ MÚMIA: HROB DRAČIEHO
CISÁRA
17.30 a 19.30 h
14. 10. FILMOVÝ KLUB
15. – 17. 10. ■ HELLBOY 2: ZLATÁ ARMÁDA
17.30 a 19.30 h
18. – 20. 10. ■ DAJTE SI POZOR
NA ZOHANA
17.30 a 19.30 h
21. 10. FILMOVÝ KLUB
22. 10. o 19.00 h ■ FERMÁTA – koncert,
host' Marián Varga
23. 10. ■ DAJTE SI POZOR NA ZOHANA
17.30 a 19.30 h
24. – 27. 10. ■ MAMA MIA
17.30 a 19.30 h
28. – 29. 10. ■ MÁJ
28. 10. iba o 16.30 h
28. 10. ■ FILMOVÝ KLUB
30. 10. – 3. 11. ■ TROPICKÁ BÚRKA
17.30 a 19.30 h

30. októbra o 20.00 h Divadelné štúdio DISK PLAZENIE

autori: B. Uhlár a kol. DISK
režisér: Blaho Uhlár
Inscenácia je voľným rozjimaním o neurčitosti, nejasnosti a nekonkrétnosti. Hlas sa používa skôr pre zvuk ako pre význam a ani dynamický či statický pohyb hercov nepomáha nič vyjasniť a zrozumiteľniť.

Predaj vstupeniiek: TINS v mestskej veži

DETSKÉ PREDSTAVENIA

- Začiatok predstavenia o 15.30 h.,
v nedeľu aj o 13.30 h
4. – 5. 10. ■ AŽ ŽIJÍ DUCHOVÉ
11. – 12. 10. ■ BOB A BOBEK NA CESTÁCH
18. – 19. 10. ■ FERDA MRAVEC A BROUK
PYTLÍK
25. – 26. 10. ■ KRTKOVA DOBRODRUŽSTVÍ I.

FILMOVÝ KLUB – NAKO TRNAVA

www.naoko.sk

7. 10. o 18.00 h ■ PRÍPAD ZAČÍNajúCEHO KATA
7. 10. o 20.00 h ■ KORYTNAČKY MOŽU LIETAŤ
14. 10. o 16.00 h ■ VENKOVSKÝ UČITEL
14. 10. o 20.00 h ■ SKRYTÝ PÔVAB
BURŽOÁZIE
21. 10. o 16.00 h ■ OBRAZY STARÉHO SVETA
21. 10. o 20.00 h ■ BRATIA KARAMAZOVCI
28. 10. o 16.00 h ■ POSLEDNÁ
MARINGOTKA
28. 10 o 20.00 h ■ SKAFANDER A MOTÝĽ

22. októbra o 19.00 h v kine Hviezda FERMATA host': MARIÁN VARGA

Legendárna slovenská rocková skupina vznikla v roku 1973. Založili ju v mladí hudobníci na čele s gitaristom Ferom Griglákom, bývalým členom skupín Prúdy a Collegium musicum. Okolo Fera sa počas tridsaťtiročnej existencie skupiny vystriedalo niekoľko špičkových hudobníkov, ktorých spoločným menovateľom bola vysoká inštrumentálna vyspelosť a schopnosť experimentovať s nepoznaným. Rovnako je to aj v súčasnosti, keď sú členmi tejto skupiny okrem Fera Grigláka Fedor Frešo, Peter Preložník a Igor Skovay.

Predpredaj vstupeniiek v kine Hviezda
od 8. septembra

TRNAVSKÁ HUDOBNÁ JESEŇ 2008

17. – 19. október

Slovenský festivalík umenia – Hudba v Trnave – Pocta klarinetu

17. októbra o 16 00 h
v kníhkupectve Artforum

HOVORY O KLARINETE
s Ronaldom Šebestom,
Branislavom Dugovičom
a Janom Slávikom
Literárne osvieženie:
Pero Le Kvet – Erózia

17. októbra o 18 00 h
v Galérii J. Koniarka

BRATISLAVA CLARINET
CONNECTION
W. A. Mozart, O. Messiaen,
K. Weill, M. Betko – premiéra

18. októbra o 17 00 h

Kaštieľ v Dolnej Krupej
DANIELA VARÍNSKA – klavír
BRANISLAV DUGOVIČ – klarinet
JÁN SLÁVIK – violončelo
L. v. Beethoven, R. Schumann,
L. Bernstein, J. Brahms

19. októbra o 18 00 h

Marianum
MOYZESOVO KVARTETO,
Komorný súbor mesta Skalica
Ronald Šebesta, Jozef Eliaš,
Jozef Luptáčik – klarinety
W. A. Mozart, C. M. von Weber,
M. Sch. Trnavský, J. Brahms

24. októbra o 19.00 h
Marianum

KONCERT K 300. VÝROČIU
SLZENIA OBRAZU

PANNY MÁRIE TRNAVSKÉJ
ŠTÁTNY KOMORNÝ

ORCHESTER Žilina

CHORUS MARIANUM
miešaný spevácky zbor
MARTIN MAJKÚT – dirigent
Program:

Wolfgang Amadeus Mozart
Predohra k opere
La Clemenza di Tito KV 621

Johan Sebastian Bach
Koncert č. 2 E dur BWW 1042
pre husle a orchester
Ján Levoslav Bella
Omša Es dur pre sóla, zbor
a orchester

3. novembra o 19.00 h
Synagóga – Centrum

súčasného umenia
HDV TRIO (Rakúsko)
David Helbock – piano
Lucas Dietrich – basa
Marc Vogel – bicie

Atmosféra stredovekej Trnava opäť ožila 12. septembra na niekoľko hodín v Bernolákovom sade a na Trojičnom námestí, kde sme si symbolicky pripomenuli odovzdanie privilegálnej listiny kráľom Belom IV.

foto: 4F

Novinky z radnice nájdete aj na www.trnava.sk

NOVINKY Z RADNICE – informačný mesačník mesta Trnava. IČO: 00313114. Šéfredaktor: Ing. Pavol TOMAŠOVIČ, Hačový tajomník. Redaktorka: Elena Ursinyová. Grafická úprava: Andrej Grossmann. Redakcia: Radnica, Hlavná 1, 917 71 Trnava. Číslo telefónu: 033/32 36 348. E-mail: pavol.tomasovie@trnava.sk, elena.ursinyova@trnava.sk. Registračné číslo: A 2003/17/145. Náklad 5 000 ks. Redakcia nevyžádané rukopisy a fotografie nevracia. Tlač: B-print, Dedinská 28 Trnava.